

Αργύριος Καρράς

Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο

5η έκδοση

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

**Ποινικό
Δικονομικό
Δίκαιο**

Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο Αργύριος Καρράς

ISBN 978-960-622-285-6

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Νεκταρία Καπογιάννη
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Αγγελική Μαυρογιάννη
Παραγωγή:	NB Production AM201117M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

Αργύριος Καρράς

Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο

5η έκδοση

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Criminal Procedure Law

Argyrios Karras

Abstract: The continual legislative interventions in the Greek Code of Criminal Procedure and the field of Criminal Procedure in general have rendered this fifth edition of the book "Criminal Procedure Law" necessary; all amendments up to those introduced under Greek Law No. 4478/2017 have been taken into account. The analysis of the relevant subject-matters is structured in two main sections (Actors in the administration of criminal justice – The process of administration of criminal justice), featuring the actual text and a commentary of all articles of the Greek Code of Criminal Procedure in their consecutive order. This work is complemented with references to relevant literature (in Greek and in other languages) and an alphabetical index of terms. It constitutes in every respect a comprehensive aid for both lawyers and any other person involved in the application of the rules of criminal procedure.

ISBN 978-960-622-285-6

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKI BIBLIOTHIKI

23 Mavromichali str., 106 80 Athens, Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

Committed to excellence

© 2017, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

*Αφιερώνεται
Στην Τούλα, στη Ρεγγίνα και στον Γιώργο,
στον Αργύρη και στον Σπύρο*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 5ης ΕΚΔΟΣΗΣ

Με την παρούσα έκδοση εμπλουτίζεται η σχετική ύλη με την προσθήκη των νέων διατάξεων, οι οποίες έχουν θεσπισθεί κατά την εξαετή χρονική περίοδο από την προηγούμενη έκδοση, με την επίκληση του συνήθους προσημαστικού επιχειρήματος της βελτίωσης και ιδίως της ταχύτερης απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, που όμως έχουν σχεδόν κατά κανόνα ως αποτέλεσμα την επαναλαμβανόμενη αναστάτωση της λειτουργίας της. Και αυτό επειδή η σχετική νομοθέτηση γίνεται αποσπασματικά και χωρίς ουσιαστική προηγούμενη διαβούλευση, η οποία απαιτεί προφανώς ευρύτερη συμμετοχή και κυρίως λήψη υπόψη των απόψεων που έχουν διατυπωθεί. Επιπλέον, οι νέες αυτές διατάξεις εμφανίζουν το βασικό μειονέκτημα ότι δεν εναρμονίζονται –σε σημαντικό βαθμό– με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο του ΚΠΔ.

Κατά συνέπεια, επιχειρείται αφενός μεν η ενημέρωση για τις νέες διατάξεις και αφετέρου η ερμηνευτική τους προσέγγιση, προκειμένου να καταστεί εφικτή η μεθοδολογική και συστηματική εναρμόνισή τους σε ένα ενιαίο –κατά το δυνατόν– νομοθετικό σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Το έργο αυτό είναι καταφανώς ιδιαίτερα δυσχερές λόγω ακριβώς της εκτεθείσας κακότεχνης νομοθετικής διαδικασίας και καθίσταται ακόμα πιο δυσχερές από τη σωρεία των διάσπαρτων ρυθμίσεων με ειδικότερες διατάξεις που τίθενται σε ποικίλα νομοθετήματα και αποκλίνουν –σε αρκετές περιπτώσεις ουσιωδώς– από την τακτική ροή της ποινικής δίκης.

Εξάλλου, την ίδια περίοδο υπήρξε εκτενής και ενδιαφέρουσα νομολογία –κυρίως του ΑΠ– με εμφανή πλέον την επίδραση της ΕΣΔΑ, ιδίως όσον αφορά στην τήρηση των διατάξεων που εγγυώνται την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων κάθε προσώπου και ειδικότερα του κατηγορουμένου.

Για τον λόγο αυτόν, καταβάλλεται ερμηνευτική προσπάθεια σύνθεσης της νομολογίας του ΕΔΔΑ με τη νομολογία του ΑΠ προς την κατεύθυνση της εγγύτερης συμβατότητας των εφαρμοζόμενων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της ΕΣΔΑ, ώστε να διασφαλίζεται –όσο γίνεται πληρέστερα– η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης κάθε προσώπου και ιδίως του κατηγορουμένου.

Σε κάθε περίπτωση εξακολουθούν να διατηρούν την αξία τους οι επεξηγήσεις και την επικαιρότητά τους οι επισημάνσεις των προλόγων των προηγούμενων εκδόσεων, αφού αυτές είναι χρήσιμες για την πληρέστερη κατανόηση του περιεχομένου του ακολουθούντος κειμένου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 4ης ΕΚΔΟΣΗΣ

Οι συνεχιζόμενες νομοθετικές επεμβάσεις στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και γενικότερα στο γνωστικό αντικείμενο του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου, παράλληλα με την αδιάκοπη αναζήτηση πιο ορθών απόψεων σε ορισμένα κρίσιμα επιστημονικά ζητήματα, με οδήγησαν στην απόφαση της παρούσας τέταρτης έκδοσης.

Με την ευκαιρία αυτή, σε συνδυασμό με τα όσα εκθέτω αναλυτικά στις προηγούμενες εκδόσεις, που εξακολουθούν, όπως πιστεύω, να διατηρούν την επικαιρότητά τους, θεωρώ αναγκαίο να προσθέσω και τις ακόλουθες σκέψεις:

Παρά τις επανειλημμένες αντικαταστάσεις και τροποποιήσεις των ποινικών δικονομικών διατάξεων προς την κατεύθυνση της επίτευξης μιας ορθότερης κατά τεκμήριο Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης, τα αποτελέσματα δεν υπήρξαν ικανοποιητικά και πάντως δεν έχουν κατορθώσει να αποδώσουν μια -στο μέτρο του ανθρώπινα εφικτού αποδεκτή- ταχεία και δίκαιη ποινική δίκη, όπως επιβάλλουν οι προσδοκίες των πολιτών και η ανταπόκρισή μας προς τις Διεθνείς Συμβάσεις, που έχει υπογράψει και, επομένως, έχει αναλάβει να τηρεί η Χώρα μας. Οι βασικές αιτίες αυτής της αναποτελεσματικότητας οφείλονται σε πολλούς παράγοντες, κυριότεροι των οποίων είναι, κατά τη γνώμη μου, οι εξής:

Κυρίως, η εισαγγελική πρακτική της ευρείας κίνησης ποινικών δώξεων και ειδικότερα των απευθείας παραπομπών στο ακροατήριο, χωρίς συνήθως την ύπαρξη ειδικής και εμπειριστωμένης αιτιολογίας, παρά τη θεμελιώδη διάταξη του άρθρου 139 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που την επιβάλλει σε κάθε Διάταξη, όπως προφανώς είναι και εκείνη που κινεί την ποινική δίωξη. Εδώ, η σωστή λειτουργία της Επιθεώρησης μπορεί να αποφέρει ευεργετικά αποτελέσματα προς την κατεύθυνση του μετριασμού της αθρόας ροής υποθέσεων στα ανακριτικά γραφεία ή στα ακροατήρια, που προφανώς επιβαρύνουν τη διαδικασία Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης.

Σε μεγάλο βαθμό, η παράλληλη ενασχόληση των δικαστών με πολιτικές υποθέσεις - ενόψει μάλιστα του ότι θεωρείται εσφαλμένως πως η κύρια αποστολή τους είναι η απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης, γεγονός που- όπως ήδη είχε παρατηρηθεί και στην Εισηγητική Έκθεση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας- καθιστά κατ' ουσία πάρεργο έργο την απασχόλησή τους με την Απονομή της Ποινικής Δικαιοσύνης. Παρόλον, ότι η σύσταση ειδικών ποινικών δικαστηρίων δεν ενδείκνυται -για πολλούς λόγους- ωστόσο είναι πλέον απολύτως απαραίτητη η συγκρότηση ειδικών ποινικών τμημάτων με αποκλειστική απασχόληση των δικαστών που θα επιλέγονται και θα υπηρετούν σε αυτά τουλάχιστον για δύο έως τρία έτη.

Σοβαρό πρόβλημα δημιουργείται και από την επιχειρούμενη νομοθετική συρρίκνωση της προδικασίας με το βάσιμο μεν καταρχήν επιχείρημα της επιτάχυνσης της διαδικασίας, εις βάρος όμως της δικαιοσύνης της, ενώ παράλληλα κατ' αποτέλεσμα επέρχεται ακόμα μεγαλύτερη καθυστέρηση από την προκαλούμενη σώρευση υποθέσεων στα ακροατήρια.

Εξάλλου, και στο πεδίο του Ουσιαστικού Ποινικού Δικαίου παρατηρείται πληθμονή ουσιαστικών ποινικών διατάξεων, που επιδεινώνεται με την ψήφιση σωρείας νεότερων νόμων, με τις οποίες η Πολιτεία προσπαθεί να αντιμετωπίσει σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, προτιμώντας την εύκολη λύση της νομοθέτησης ενόψει της αδυναμίας της να ασκήσει αντίστοιχες πολιτικές. Η επιλογή αυτή μαζί με την παραλειπόμενη- παρά την κατ' επανάληψη σύσταση σχετικών επιτροπών χωρίς κανένα ουσιαστικό αντίκρισμα μέχρι σήμερα- αναθεώρηση των υφιστάμενων διατάξεων τόσο του Ειδικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα όσο και των ειδικών ποινικών διατάξεων επιβαρύνει προδήλως υπέρμετρα τα όργανα της Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης. Μόλις είναι σκόπιμο να τονίσω εδώ πως προέχουν η άμεση α) κατάργηση σωρείας ειδικών ποινικών διατάξεων, που στην ουσία τους αποτελούν διοικητικές παραβάσεις, β) μετατροπή των πταισμάτων και των ελαφρών πλημμελημάτων σε παραβάσεις τάξης και γ) εκκαθάριση των ειδικών υποστάσεων των εγκλημάτων από επιβαρυντικά υποκειμενικά στοιχεία, που, μολονότι συνιστούν κατά κανόνα αόριστες νομικές έννοιες, φαίνεται ότι ελκύουν τις διωκτικές αρχές προς την κατεύθυνση της επιλογής των διακεκριμένων μορφών των οικείων εγκλημάτων, παρασύροντας έτσι σε κοπιώδεις και μακρόχρονες αναζητήσεις, χωρίς αρκετές φορές ανάλογο αποτέλεσμα.

Επιπλέον, εξαιτίας ακριβώς της εκτεθείσας παράλληλης απασχόλησης των δικαστών -και μάλιστα σε υπερβολική έκταση με την απονομή της Πολιτικής Δικαιοσύνης- θεωρώ επιβεβλημένη και την αποφόρτιση του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας από σειρά δικονομικών απαρδέκτων, αοριστιών, κατανομής του βάρους απόδειξης και άλλων συναφών ρυθμίσεων, που αναγκάζουν τους δικαστές να απασχολούνται πολύ περισσότερο με την εξέταση των σχετικών ζητημάτων έναντι της μελέτης εκείνων που οδηγούν στην ουσιαστική επίλυση των ιδιωτικών διαφορών, για την οποία προσφεύγουν οι πολίτες στη Δικαιοσύνη.

Στο σημείο αυτό έχω την αίσθηση πως «παγιδευμένοι στους παραδείσους των νομικών εννοιών», λησμονούμε την ουσία της Απονομής της Δικαιοσύνης, που επιτάσσει τη θέσπιση όσο γίνεται πιο απλών και κατανοητών σε όλους τους πολίτες κανόνων δικαίου, ώστε να καθίσταται δυνατή η ανεύρεση του Δικαίου με σύντομες και αποδεκτές διαδικασίες.

Και όσο και αν αυτό φαίνεται δυσχερές έως ακατόρθωτο, πιστεύω πως θα πρέπει να αποτελεί διαρκή στόχο μας, προς τον οποίο οφείλουν να κινούνται και όσοι επιχειρούν να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν τους αντίστοιχους νομικούς κανόνες.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 3ης ΕΚΔΟΣΗΣ

Οι συνεχείς νομοθετικές παρεμβάσεις σε συνδυασμό με την Αναθεώρηση του Συντάγματος του έτους 2001 και η αντίστοιχη νομολογιακή και θεωρητική ύλη -τόσο σε εσωτερικό όσο και σε διεθνές επίπεδο- κατά τη χρονική περίοδο που παρήλθε από την προηγούμενη έκδοση κατέστησαν εντελώς αναγκαία την προσαρμογή του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου στις νεότερες αυτές εξελίξεις. Εξάλλου και η πολύτιμη εμπειρία που αποκτάται από την επιστημονική, διδακτική και δικηγορική ενασχόληση με το αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο οδηγεί -σε αρκετά ζητήματα- και σε διαφορετικές θεωρήσεις. Δεν πρέπει άλλωστε να λησμονούμε ότι κινούμαστε σε ένα χώρο ιδιαίτερα ρευστό -σε μια κινούμενη άμμο- αφού οι θέσεις που γίνονται δεκτές επηρεάζουν άμεσα ή έστω έμμεσα -όσο πουθενά αλλού- τη ζωή μας, την προσωπική ελευθερία μας, αλλά παράλληλα και την ασφάλειά μας, την τιμή μας και γενικότερα την προσωπικότητά μας. Χρειάζεται επομένως πολύ προσεκτική αντιμετώπιση, αποφυγή μονομερών κατευθύνσεων χάριν -ενδεχομένως- μιας προσπάθειας εντυπωσιασμού της κοινής γνώμης και κυρίως επιστημονική αυτοσυγκράτηση.

Σε κάθε περίπτωση οφείλω να τονίσω ότι οποιαδήποτε σοβαρή ερμηνευτική προσέγγιση θα πρέπει να έχει ως βάση ορισμένες θεμελιώδεις παραδοχές, οι οποίες δικαιολογούν και τις αντίστοιχες απόψεις που υιοθετούνται εκ μέρους μου στα κρίσιμα σχετικά προβλήματα.

Οι παραδοχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

Η διασφάλιση εκ μέρους όλων των κρατικών οργάνων (και κυρίως των αστυνομικών, εισαγγελικών, ανακριτικών και δικαστικών) της ανεμπόδιστης και αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων των προσώπων που φέρονται πως έχουν τελήσει αξιόποινες πράξεις, όπως άλλωστε επιβάλλεται από τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 1 εδ. Β Σ. Ακριβώς η προσθήκη της Συνταγματικής Αναθεώρησης του έτους 2001, σύμφωνα με την οποία κατοχυρώνεται όχι μόνο η ανεμπόδιστη, αλλά και η «αποτελεσματική» άσκηση των δικαιωμάτων του ατόμου, συνιστά την ειδοποιό διαφορά, η οποία θα πρέπει να καθοδηγεί τη συμπεριφορά όλων των κρατικών οργάνων.

Σύμφωνα, όμως, με την αρχή της ισότητας των όπλων -που απορρέει από τη διάταξη του άρθρου 4, παρ. 2 Σ.- είναι απαραίτητη και η διασφάλιση των δικαιωμάτων των προσώπων που φέρονται ότι υπήρξαν θύματα τέτοιων πράξεων. Ωστόσο, θα πρέπει να γίνονται αποδεκτές ορισμένες αποκλίσεις από την αυστηρή τήρηση της αρχής αυτής, που δικαιολογούνται από την προφανώς πιο δυσμενή θέση, στην οποία ευρίσκεται το πρόσωπο του υπόπτου ή κατηγορουμένου για την τέλεση αξιόποινης πράξης. Και πάλιν όμως οι αποκλίσεις αυτές δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα συνταγματικώς ανεκτά όρια.

Η ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία κάθε απόφασης με ευρεία έννοια -σύμφωνα άλλωστε με τη διάταξη του άρθρου 93 παρ. 3 Σ.- αποτελεί ανεξάρτητη αρχή της δίκαιης δίκης -που απορρέει και από τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 Ε.Σ.Δ.Α.- και, επομένως, δεν επιτρέπεται η φαλκίδευσή της, όπως, ορθώς επισημαίνεται από την επιστήμη του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου με ιδιαίτερη έμφαση.

Η ταχύτητα της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης διαδραματίζει ασφαλώς σημαντικό ρόλο στην εμπέδωση της κοινωνικής ειρήνης, ωστόσο όμως δεν θα πρέπει να παρεμποδίζει ή να καθιστά αναποτελεσματική την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι είναι παντελώς εσφαλμένη η αντίληψη ότι η συρρίκνωση της προδικασίας θα επιφέρει και επιτάχυνση της διαδικασίας. Εντελώς αντιθέτως -και ανεξαρτήτως της πρόδηλης αντίστοιχης συρρίκνωσης και της ανεμπόδιστης και αποτελεσματικής άσκησης των δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων- προκαλεί μεγαλύτερη καθυστέρηση, αφού έχει ως αποτέλεσμα να συρρέει στα ακροατήρια ακόμα μεγαλύτερος αριθμός υποθέσεων που οποιαδήποτε αύξηση των θέσεων των εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργιών δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει. Η ορθή, επομένως, κατεύθυνση κινείται προς την αντίθετη πλευρά, δηλαδή να καταστεί η προδικασία η ασφαλιστική δικλείδα της πορείας των υποθέσεων στα ακροατήρια, ώστε να καταλήγουν εκεί μόνο οι υποθέσεις που ύστερα από ενδελεχή έλεγχο της βασιμότητας των υπονοιών δικαιολογούν την περαιτέρω ενασχόληση των εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργιών. Αυτό όμως σημαίνει και εντελώς διαφορετική -και ορθή- ερμηνευτική θεώρηση των σχετικών διατάξεων, οι οποίες θεμελιώνουν αυτήν ακριβώς την προσέγγιση.

Αφήνω, φυσικά, στους αναγνώστες να κρίνουν κατά πόσον οι σελίδες που ακολουθούν θα τους βοηθήσουν στη διαμόρφωση των απόψεών τους, αποδεχόμενος ότι σε τόσο δυσχερή ζητήματα μπορούν να προτείνονται περισσότερες και αντίθετες, ενδεχομένως, εκδοχές, αρκεί μόνο να είναι τουλάχιστον υποστηρίξιμες, δηλαδή να σέβονται τις βασικές αρχές του νομικού μας πολιτισμού.

Οκτώβριος 2006

Αργύριος Καρράς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 2ης ΕΚΔΟΣΗΣ

Οι συνεχείς νομοθετικές μεταβολές των τελευταίων ετών σε συνδυασμό με την ανάγκη βελτίωσης και διόρθωσης ορισμένων σημείων της πρώτης έκδοσης με οδήγησαν στην απόφαση να προχωρήσω στην παρούσα δεύτερη έκδοση.

Με την ευκαιρία αυτή η νέα έκδοση εμπλουτίστηκε με νεότερη νομολογία και βιβλιογραφία στην προσπάθεια να διευκολυνθεί ο αναγνώστης όσο γίνεται πιο πολύ στην ενημέρωση για τις σύγχρονες κατευθύνσεις του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου.

Σε κάθε περίπτωση ισχύουν ακέραια, όλα όσα εκθέτω στον πρόλογο της πρώτης έκδοσης και αυτός είναι ο λόγος της εξ ολοκλήρου παράθεσής του ευθύς αμέσως.

Ακόμα επιθυμώ και από τη θέση αυτή να ευχαριστήσω εκείνους που με τις παρατηρήσεις και επισημάνσεις τους με ώθησαν σε μια νέα προσέγγιση αντίστοιχων ζητημάτων.

Τέλος με ιδιαίτερη συγκίνηση απευθύνομαι στους αναγνώστες μου και κυρίως στους φοιτητές μου, διατηρώντας την ελπίδα ότι η διαμεσολάβησή μου στη γνωριμία τους με το Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο θα είναι θετική και χρήσιμη.

Δεκέμβριος 1997

Αργύριος Καρράς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 1ης ΕΚΔΟΣΗΣ

Η βασική ύλη του βιβλίου αυτού έχει αποτελέσει αντικείμενο επεξεργασίας στα «Μαθήματα Ποινικού Δικονομικού Δικαίου» σε τρεις ήδη εκδόσεις (1983, 1986 και 1990). Τολμώ λοιπόν να πιστεύω ότι ύστερα από μια νεότερη εποπτεία μπορεί πλέον να εμφανισθεί ως Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως έχει μεταβληθεί ο κύριος σκοπός του βιβλίου, που είναι ο διδακτικός, αφού δεν έχει διαφοροποιηθεί και η βασική μου πανεπιστημιακή ιδιότητα και αντίστοιχα η διδακτική και ερευνητική μου αποστολή. Παράλληλα όμως -και ελπίζω σε ικανοποιητικό βαθμό- συνιστά ένα πλήρως ενημερωμένο βοήθημα στο γνωστικό αντικείμενο του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου, χρήσιμο για κάθε νομικό, που θέλει να είναι πληροφορημένος στις σύγχρονες νομοθετικές, νομολογιακές και επιστημονικές εξελίξεις στον τόσο σημαντικό αυτόν κλάδο του Δικαίου.

Επιθυμώ εδώ να τονίσω πάλι -και μάλιστα με ιδιαίτερη έμφαση- ότι ενδεχόμενη μεταβολή απόψεων σε ορισμένα θέματα έναντι παλαιότερων γνώμών μου οφείλεται σε κανούργια μελέτη και επεξεργασία του αντίστοιχου θέματος, αφού η επιστημονική έρευνα δεν μπορεί να είναι στατική, αλλά πρέπει να έχει δυναμικό χαρακτήρα· με αυτήν την έννοια οι αναθεωρήσεις παλαιότερων αντιλήψεων αποδεικνύουν ότι ο επιστήμονας δεν εφησυχάζει, αλλά αμφιβάλλει συνεχώς και ερευνά διαρκώς.

Το περιεχόμενο του βιβλίου βασίζεται στη μακρόχρονη ερευνητική, διδακτική και πρακτική απασχόλησή μου ως πανεπιστημιακού και δικηγόρου στο Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο. Γι' αυτό τον λόγο συνδυάζει -όσο είναι δυνατόν πιο αρμονικά- την έρευνα, τη διδασκαλία και την πράξη, ώστε αντίστοιχα να είναι χρήσιμο και στους τρεις αυτούς τομείς. Έτσι, κάθε σχεδόν θεσμός του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου ερευνάται συστηματικά από πλευράς θεμελιώσεώς του, αναλύεται επαγωγικά και, τέλος, εξετάζεται η πρακτική του εφαρμογή. Με την πολύπλευρη αυτή αναζήτηση επιδιώκεται ο σωστότερος συνδυασμός ερευνητικής, διδακτικής και πρακτικής αντιμετώπισης των αντίστοιχων προβλημάτων, με αποτέλεσμα οι λύσεις που δίνονται να μην αποτελούν μόνο θεωρητικές κατασκευές, αλλά να έχουν δοκιμασθεί από πλευράς διδακτικής αφομοιώσεως και πρακτικής εφαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερη σημασία έχει αποδοθεί στη νομολογία των δικαστηρίων μας και κυρίως του Αρείου Πάγου, η οποία δεν παρατίθεται απλώς, όπως συνήθως γίνεται, αλλά αξιολογείται αντίστοιχα είτε θετικά είτε αρνητικά, ώστε να εντάσσεται οργανικά στην όλη ερευνητική, διδακτική και πρακτική διερεύνηση της ύλης του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου.

Όσον αφορά στην κατάταξη της ύλης προηγείται μια κατατοπιστική Εισαγωγή, ακολουθεί το Πρώτο Μέρος, που αναφέρεται στα όργανα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, και εν συνεχεία το Δεύτερο Μέρος, που αναφέρεται στη διαδικασία απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Έτσι, βασικά, η ανάπτυξη της ύλης του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου ακολουθεί την πορεία της διαδικασίας και τα διάφορα προβλήματα, που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της, αντιμετωπίζονται στην αντίστοιχη κάθε φορά φάση. Η μέθοδος αυτή παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι είναι πιο επαγωγική, εφόσον ο αναγνώστης μπορεί να παρακολουθήσει την πορεία της δίκης

από την πρώτη μέχρι την τελευταία πράξη της, με αποτέλεσμα να κατανοεί καλύτερα την αλληλουχία των μερικότερων πράξεων, που αποτελούν την αλυσίδα της ποιηκής δίκης.

Σχετικά με τη γλωσσική μορφή του βιβλίου, που είναι φυσικά η δημοτική, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι τυχόν παρεκκλίσεις από την επίσημη σχολική γραμματική οφείλονται στην πεποίθησή μου πως η γλώσσα εξελίσσεται φυσικά και αβίαστα και επομένως δεν χωρούν δισταγμοί για τη χρησιμοποίηση στον γραπτό μας λόγο γραμματικών τύπων, λέξεων και εκφράσεων, που αποδέχονται αβίαστα, όσοι σέβονται την ιστορική προφορική και γραπτή παράδοση και κληρονομιά της γλώσσας μας και δεν οδηγούνται σκόπιμα σε γλωσσικές ακρότητες.

Είναι τέτοια η αφομοιωτική δύναμη της γλώσσας μας, ώστε κατορθώνει να χρησιμοποιεί παράλληλα πανάρχαιους τύπους από την πλούσια ιστορική παρακαταθήκη της, νεότερους μεταμορφωμένους σε απλούστερη χρήση ή και δανεισμένους ακόμα από ξένες γλώσσες, οπότε θα αποτελούσε παραχάραξη της ιστορικής πορείας της γλώσσας του λαού μας η απόρριψη από τη χρήση της νεοελληνικής όλων εκείνων των τύπων της καθαρεύουσας, που πέρασαν με εντελώς φυσικό και αβίαστο τρόπο στη νεοελληνική και παρέχουν έναν ανεξάντλητο λεξικολογικό πλούτο σε αυτήν, αλλά και συμβάλλουν αποτελεσματικά στην απόδοση πυκνών, λιτών και σαφών νοημάτων.

Έτσι, λοιπόν, όπου θεώρησα απαραίτητο ότι η γλωσσική έκφραση με τύπους της καθαρεύουσας θα εξυπηρετούσε καλύτερα στην ορθότερη απόδοση ενός νόμου ή για νομική ερμηνεία, κατέφυγα σε αυτή για πιστότερη επικοινωνία με τους αναγνώστες μου, αλλά και από σεβασμό προς το γλωσσικό αισθητήριό τους.

Σεπτέμβριος 1993

Αργύριος Καρράς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 5ης ΕΚΔΟΣΗΣ	IX
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 4ης ΕΚΔΟΣΗΣ	XI
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 3ης ΕΚΔΟΣΗΣ	XIII
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 2ης ΕΚΔΟΣΗΣ	XV
ΠΡΟΛΟΓΟΣ 1ης ΕΚΔΟΣΗΣ	XVII

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Ορισμός του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου. Έννοια, νομική φύση και σκοπός της Ποινικής Δίκης	3
B. Η διπλή αποστολή του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου	6
Γ. Τα «μέτρα δικονομικού καταναγκασμού» ή οι «ποινικές δικονομικές προσβολές ατομικών δικαιωμάτων»	6
Δ. Ο προκαλούμενος «στιγματισμός» εξαιτίας της ποινικής δίκης	7
Ε. Το θεμελιώδες πρόβλημα - δίλημμα του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου	7
ΣΤ. Η αξία των δικονομικών τύπων	9
Z. Σχέση με το Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο και απορρέουσες συνέπειες	10
Η. Οι πηγές του Ελληνικού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου	11
Θ. Η δομή της Ελληνικής Ποινικής Δίκης	14
Ι. Η μορφή της Ελληνικής Ποινικής Δίκης ή το Ελληνικό Ποινικό Δικονομικό Σύστημα	16
ΙΑ. Τα όργανα απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης	19
ΙΒ. Οι διάδικοι της Ελληνικής Ποινικής Δίκης	19
ΙΓ. Οι θεμελιώδεις ή γενικές αρχές της Ελληνικής Ποινικής Δίκης	20
1. Η αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας	21

2. Η αρχή της αυτεπάγγελτης εκδίκασης της υπόθεσης.....	25
3. Η αρχή της αυτεπάγγελτης διεξαγωγής της δίκης.....	25
4. Η αρχή του σεβασμού και της προστασίας της αξίας του ανθρώπου	26
5. Η αρχή της δικαστικής ακρόασης	26
6. Το τεκμήριο της αθωότητας.....	28
7. Η αρχή του «προσήκοντος βαθμού υπονοιών ή ισχύος των ενδείξεων»	30
8. Η αρχή της δίκαιης διεξαγωγής της δίκης.....	31
9. Η αρχή της αιτιολόγησης.....	36
10. Η αρχή της ταχείας διεξαγωγής της δίκης ή της επιτάχυνσης	37
11. Η αρχή της κατ' αντιδικία διεξαγωγής της δίκης	39
12. Η αρχή της ισότητας των όπλων	41
13. Η αρχή της δικαστικής βοήθειας	44
14. Η αρχή της αναλογικότητας	45
15. Η αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης	46
16. Η αρχή της οικονομίας της δίκης.....	47
ΙΔ. Η ερμηνεία των κανόνων του Ποινικού Δικονομικού Δικαίου	48
ΙΕ. Απονομή της Ποινικής Δικαιοσύνης και Μέσα Ενημέρωσης.....	57

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ - ΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ - ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ - ΣΥΝΘΕΣΗ

A. Η δικαιοδοσία των ποινικών δικαστηρίων

1. Η έννοια και οι διακρίσεις της ποινικής δικαιοδοσίας	66
2. Η τοπική και προσωπική έκταση της ποινικής δικαιοδοσίας.....	70
3. Η σχέση της ποινικής δικαιοδοσίας με τα άλλα είδη δικαιοδοσίας.....	81

B. Η οργάνωση των ποινικών δικαστηρίων.....

Γ. Η σύνθεση των ποινικών δικαστηρίων

1. Τα γενικά προβλήματα.....	90
2. Τα επί μέρους ποινικά δικαστήρια	
<i>I. Τα τακτικά ποινικά δικαστήρια</i>	<i>101</i>

<i>II. Τα ειδικά ποινικά δικαστήρια</i>	
α. Δικαστήρια ανηλίκων	121
β. Στρατιωτικά δικαστήρια.....	121
γ. Το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 Σ.....	122

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ: ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

A. Η έννοια και οι διακρίσεις της αρμοδιότητας	124
B. Οι ειδικότερες αρμοδιότητες	
1. Η καθ' ύλην αρμοδιότητα	126
2. Η κατά τόπο ή τοπική αρμοδιότητα ή δωσιδικία.....	146
3. Η αρμοδιότητα λόγω συνάφειας	155
4. Η αρμοδιότητα λόγω συμμετοχής ή συναιτιότητας.....	159
5. Αρμοδιότητα κατά παραπομπή.....	163
6. Κανονισμός αρμοδιότητας	167
7. Η κατά λειτουργία ή λειτουργική αρμοδιότητα	169

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

A. Τα όργανα που ασκούν την ποινική δίωξη	
1. Οι εισαγγελείς	
<i>I. Έννοια και αποστολή</i>	<i>173</i>
<i>II. Νομική θέση.....</i>	<i>174</i>
<i>III. Οργάνωση</i>	<i>177</i>
<i>IV. Καθ' ύλην, κατά τόπο και κατά λειτουργία αρμοδιότητα</i>	<i>181</i>
2. Οι δημόσιοι κατήγοροι	185
<i>I. Έννοια και αποστολή</i>	<i>185</i>
<i>II. Γενικοί και ειδικοί δημόσιοι κατήγοροι</i>	<i>186</i>
<i>III. Κατά λειτουργία αρμοδιότητα</i>	<i>187</i>
3. Οι εισαγγελείς των στρατιωτικών δικαστηρίων.....	188
4. Η Βουλή.....	188
B. Τα ανακριτικά όργανα	
1. Οι ανακριτές	
<i>I. Διορισμός</i>	<i>188</i>
<i>II. Κατά τόπο και κατά λειτουργία αρμοδιότητα</i>	<i>190</i>

2. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι	
I. Έννοια και αποστολή	193
II. Διακρίσεις των ανακριτικών υπαλλήλων	194
III. Η κατά τόπο και κατά λειτουργία αρμοδιότητα	196
3. Οι ανακριτές στρατιωτικών δικαστηρίων	199
4. Οι επιμελητές ανηλίκων	199
Γ. Οι δικαστικοί γραμματείς	200

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

A. Η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των οργάνων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης	203
B. Η απαγόρευση της αφαίρεσης του νόμιμου δικαστή και της σύστασης δικαστικών επιτροπών και έκτακτων (ποινικών) δικαστηρίων	219
Γ. Αποκλεισμός, εξαίρεση και αποχή των οργάνων απονομής της ποινικής δικαιοσύνης	223

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Η ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

A. Εισαγωγική επισκόπηση	
1. Έννοια	248
2. Βασικές αρχές	249
I. Η αρχή της κρατικής δίωξης των εγκλημάτων ή δημόσιας κατηγορίας	249
II. Η αρχή της αυτεπάγγελης ή εξ επαγγέλματος δίωξης των εγκλημάτων	249
III. Η αρχή της αυτοτελούς δίωξης των εγκλημάτων ή αυτοτελούς κατηγορίας	250
IV. Η αρχή της νομιμότητας ή υποχρεωτικής δίωξης των εγκλημάτων	251
V. Η αρχή της «in rem» δίωξης των εγκλημάτων	254

B. Τρόποι γνώσης των τελούμενων εγκλημάτων	255
1. Η προσωπική γνώση	255
2. Η καταγγελία των εγκλημάτων (έγκληση - μήνυση)	255
3. Η ανακοίνωση των εγκλημάτων	257
4. Η αναγγελία των εγκλημάτων	258
5. Η «αστυνομική» προανάκριση	258
I. Το αυτόφωρο έγκλημα	259
II. Κίνδυνος από την αναβολή	262
6. Οποιαδήποτε άλλη είδηση	262
Γ. Έναρξη της ποινικής δίωξης	
1. Η θέση στο αρχείο της μήνυσης ή της αναφοράς και η απόρριψη της έγκλησης	263
2. Η προκαταρκτική εξέταση	269
3. Αναβολή, αναστολή και αποχή από την ποινική δίωξη	276
4. Οι μορφές έναρξης της ποινικής δίωξης	284
Δ. Συνέπειες της έναρξης της ποινικής δίωξης	
1. Το μη ανακλητό της ποινικής δίωξης	291
2. Ο προσδιορισμός των αντικειμένων της ποινικής δίκης	291
3. Η εκκρεμοδικία	292
4. Το αμετάβλητο της τοπικής αρμοδιότητας	293

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

A. Δικονομικές ή διαδικαστικές προϋποθέσεις	
1. Έννοια, σημασία και διακρίσεις	294
2. Οι ειδικές προϋποθέσεις δίωξης ορισμένων εγκλημάτων ή κατηγορουμένων	296
I. Η έγκληση	296
II. Η αίτηση δίωξης	306
III. Η άδεια δίωξης	307
IV. Άλλες περιπτώσεις	311
3. Το δεδικασμένο ως αρνητική δικονομική προϋπόθεση της ποινικής δίωξης	312
B. Δικονομικές ή διαδικαστικές πράξεις	
1. Έννοια, διακρίσεις και αξιολόγηση	320
2. Οι ειδικά ρυθμιζόμενες από τον ΚΠΔ δικονομικές πράξεις, ιδίως οι αποφάσεις, εκθέσεις, επιδόσεις και κοινοποιήσεις	324

3. Οι προθεσμίες διεξαγωγής των δικονομικών πράξεων	355
4. Οι ακυρότητες των δικονομικών πράξεων	358

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΝΑΚΡΙΣΗ: ΑΡΧΕΣ - ΜΟΡΦΕΣ - ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

A. Σκοπός, τόπος και χρόνος.....	368
B. Βασικές αρχές	
1. Η αρχή της αυτεπάγγελτης συγκέντρωσης του αποδεικτικού υλικού ή η αρχή της ανάκρισης.....	368
2. Η αρχή της έγγραφης διαδικασίας.....	369
3. Η αρχή της εξωτερικής ή λαϊκής μυστικότητας και η αρχή της εσωτερικής δημοσιότητας ή δημοσιότητας των μερών	369
4. Οι ειδικότερες αρχές που απορρέουν από την αρχή του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου	370
<i>I. Η αρχή της αναγκαιότητας</i>	<i>370</i>
<i>II. Η αρχή της απαγόρευσης του υπερμέτρου.....</i>	<i>371</i>
<i>III. Η αρχή της αναγκαίας αναλογίας ή αναλογικότητας με στενή έννοια</i>	<i>371</i>
<i>IV. Η αρχή της προσφορότητας ή καταλληλότητας.....</i>	<i>372</i>
<i>V. Η αρχή της απαγόρευσης της αυτοενοχοποίησης</i>	<i>372</i>
5. Οι ειδικότερες αρχές που απορρέουν από το τεκμήριο αθωότητας.....	372
<i>I. Η ανάλογη μεταχείριση του κατηγορουμένου</i>	<i>373</i>
<i>II. Η απαγόρευση της προσβολής της προσωπικότητας από τα μέσα ενημέρωσης.....</i>	<i>373</i>
6. Η αρχή της ελεύθερης χρησιμοποίησης οποιουδήποτε αποδεικτικού μέσου και οι εξαιρέσεις της.....	374
Γ. Οι μορφές της ανάκρισης	382
1. Η κύρια ανάκριση.....	382
2. Η προανάκριση.....	385
Δ. Η ρυθμιστική λειτουργία των δικαστικών συμβουλίων	387
Ε. Το απαραβίαστο της προσωπικής ελευθερίας και η επιτρεπόμενη προσβολή της	389

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΙ ΔΙΑΔΙΚΟΙ

A. Ο κατηγορούμενος και τα δικαιώματά του	
1. Ο προσδιορισμός του κατηγορουμένου	394
2. Τα δικαιώματα τον κατηγορουμένου	400
3. Η ιδιάζουσα θέση του συνηγόρου υπεράσπισης	429
B. Ο πολιτικώς ενάγων και τα δικαιώματά του	
1. Ο προσδιορισμός του πολιτικώς ενάγοντος	431
2. Τα δικαιώματα του πολιτικώς ενάγοντος	455
Γ. Ο αστικώς υπεύθυνος και τα δικαιώματά του	457

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

A. Εισαγωγική παρατήρηση	463
B. Τα κυριότερα αποδεικτικά μέσα	
1. Οι ενδείξεις.....	464
2. Η αυτοψία.....	465
3. Η πραγματογνωμοσύνη	466
4. Η ομολογία -και ευρύτερα η απολογία- του κατηγορουμένου	468
5. Οι μάρτυρες	471
6. Τα έγγραφα.....	487

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

A. Η ενέργεια αυτοψίας.....	490
B. Η ενέργεια πραγματογνωμοσύνης	493
Γ. Οι έρευνες	522
Δ. Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί ορισμένων εγκλημάτων και επί εγκλημάτων διαφθοράς.....	528
E. Η κατάσχεση	535

ΣΤ. Η εξέταση των μαρτύρων.....	543
Z. Η εξέταση του κατηγορουμένου.....	557
Η. Ο διορισμός διερμηνέα.....	566
Θ. Η σύλληψη του κατηγορουμένου.....	572
Ι. Η επιβολή περιοριστικών όρων ή η προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου.....	583
ΙΑ. Η απαγόρευση της εξόδου από τη χώρα.....	615

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΡΙΣΗΣ

A. Περάτωση της προανάκρισης.....	617
B. Περάτωση της κύριας ανάκρισης	
1. Τυπική περάτωση.....	621
2. Ουσιαστική περάτωση.....	627

ΟΓΔΩΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

A. Εισαγωγική επισκόπηση.....	641
B. Η λειτουργική αρμοδιότητα του συμβουλίου πλημμελειοδικών μετά την περάτωση της ανάκρισης.....	645
Γ. Η λειτουργική αρμοδιότητα του συμβουλίου εφετών.....	652

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

A. Σκοπός.....	655
B. Οι αναγκαίες πράξεις.....	657
1. Σύνταξη του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης προς εμφάνιση.....	657

2. Επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης προς εμφάνιση.....	660
3. Γνωστοποίηση των μαρτύρων	662
4. Κλήτευση μαρτύρων και πραγματογνωμόνων	663
Γ. Η προσφυγή εναντίον της απευθείας κλήσης.....	668
Δ. Συντηρητική μαρτυρική απόδειξη	678

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΚΥΡΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ - ΟΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

A. Η αρχή της δημοσιότητας.....	681
B. Η αρχή της προφορικότητας	687
Γ. Η αρχή της συγκεντρωτικής διαδικασίας	689
Δ. Η αρχή της συνεχούς παρουσίας ή της ενότητας της εκδίκασης	691
E. Η αρχή της κατ' αντιδικία διεξαγωγής της δίκης.....	698
ΣΤ. Η αρχή της κατ' αντιμωλία διεξαγωγής της δίκης.....	699
Z. Η αρχή της ισότητας των όπλων	700
H. Η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης.....	701
Θ. Η αρχή της ολόπλευρης διερεύνησης της υπόθεσης.....	701
I. Η επιμέλεια της διεξαγωγής της συζήτησης.....	703
ΙΑ. Η απαθής και ψυχραιμη συμπεριφορά του δικαστή	708
ΙΒ. Η προηγούμενη γνώση της δικογραφίας από τον δικαστή.....	709

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΚΥΡΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ - ΤΑ ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΑΔΙΑ

A. Η έναρξη της εκδίκασης ή συζήτησης.....	710
B. Η αποδεικτική διαδικασία	
1. Εισαγωγική επισκόπηση.....	735
2. Οι βασικές αρχές	
I. Η υποχρέωση διασαφήνισης της κατηγορούμενης πράξης	737
II. Το δικαίωμα υποβολής αιτήσεων διεξαγωγής αποδείξεων.....	738
III. Η αρχή της αμεσότητας.....	739

IV. Η αρχή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών μέσων και οι αποδεικτικές απαγορεύσεις.....	743
α) Η ελεύθερη εκτίμηση των αποδείξεων.....	743
β) Οι αποδεικτικές απαγορεύσεις.....	745
V. Η αρχή « <i>in dubio pro reo</i> ».....	761
3. Τα κυριότερα αποδεικτικά μέσα και η εξέτασή τους.....	762
I. Μάρτυρες.....	762
II. Πραγματογνώμονες και τεχνικοί σύμβουλοι.....	777
III. Αυτοψία.....	778
IV. Ανάγνωση εγγράφων.....	779
V. Η απολογία και η εξέταση του κατηγορουμένου.....	787
VI. Η εξέταση των αστικώς υπευθύνου.....	789
VII. Συμπληρωματικές έρευνες και λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας.....	790
Γ. Οι αγορεύσεις.....	790
Δ. Η απόφαση.....	791
Ε. Προστασία του απόντος καταδικασθέντος κατηγορουμένου.....	809
1. Η αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας (άρθρο 341).....	809
2. Η αίτηση ακύρωσης της απόφασης.....	814
ΣΤ. Η ανακοπή λιπομαρτυρίας (βλ. άρθρο 232).....	822

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

A. Η συνοπτική διαδικασία	
1. Η διαδικασία στα καταλαμβανόμενα επ' αυτοφώρω εγκλήματα ή επ' αυτοφώρω διαδικασία.....	826
2. Η διαδικασία στα βεβαιούμενα με έκθεση εγκλήματα.....	838
B. Η διαδικασία κατά απόντων και φυγόδικων	
1. Εισαγωγική επισκόπηση.....	839
2. Πλημμελήματα.....	840
3. Κακουργήματα.....	843
Γ. Η δικαστική συνδρομή	
1. Η έκδοση.....	846
2. Άλλες περιπτώσεις.....	858
I. Εκτέλεση αιτήσεων για ανακριτικές πράξεις.....	858
II. Επιδόσεις ποινικών δικογράφων.....	859
III. Μεταγωγή κρατουμένου για εξέταση.....	859

<i>IV. Διαβίβαση πειστηρίων</i>	860
3. Ευρωπαϊκό Ένταγμα Σύλληψης.....	860
4. Ειδικές ποινικές διαδικαστικές ρυθμίσεις	861
α) Ο Ν 4022/2011.....	861
β) Ο Ν 4042/2012.....	871
γ) Ο Ν 4049/2012.....	873

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΑ ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

A. Εισαγωγική επισκόπηση

1. Δικαιοπολιτική θεμελίωση και έννοια. Βασικές διακρίσεις	876
2. Τα προβλεπόμενα από το Ελληνικό Π.Δ.Δ. ένδικα μέσα	884
3. Βασικές αρχές.....	885

B. Οι προϋποθέσεις για το παραδεκτό των ένδικων μέσων και η κήρυξη του ένδικου μέσου ως απαραδέκτου

1. Να παρέχεται από τον νόμο το δικαίωμα σε άσκηση του ένδικου μέσου	889
2. Να πρόκειται για απόφαση ή βούλευμα, που υπόκειται σε ορισμένο ένδικο μέσο	894
3. Το ένδικο μέσο να ασκείται εμπρόθεσμα	894
4. Το ένδικο μέσο να ασκείται σύμφωνα με τις οριζόμενες διατυπώσεις.....	897
5. Να μην έχει λάβει χώρα νόμιμα παραίτηση.....	905
6. Η κήρυξη του ένδικου μέσου ως απαραδέκτου	905

Γ. Τα αποτελέσματα της άσκησης των ένδικων μέσων

1. Το ανασταλτικό αποτέλεσμα.....	908
2. Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα	913
3. Η απαγόρευση χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου.....	915
4. Το επεκτατικό αποτέλεσμα	924

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΦΕΣΗ

A. Η έφεση εναντίον βουλευμάτων

1. Δικαιούμενα πρόσωπα και προσβαλλόμενα βουλεύματα	933
2. Διαδικασία ενώπιον του συμβουλίου εφετών.....	939

Β. Η έφεση εναντίον αποφάσεων

1. Δικαιούμενα πρόσωπα και προσβαλλόμενες αποφάσεις.....	940
2. Η διαδικασία ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου	949
<i>I. Η προπαρασκευαστική διαδικασία</i>	949
<i>II. Η κύρια συζήτηση</i>	951
3. Η λειτουργική αρμοδιότητα του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου	957

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
Η ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΗΣ

A. Η αίτηση αναίρεσης εναντίον βουλευμάτων

1. Προσβαλλόμενα βουλευματα και δικαιούμενα πρόσωπα	960
2. Οι λόγοι αναίρεσης.....	964
3. Διαδικασία και λειτουργική αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου
(σε συμβούλιο) - Διαδικασία μετά την αναίρεση.....	1004

B. Η αίτηση αναίρεσης εναντίον αποφάσεων

1. Προσβαλλόμενες αποφάσεις και δικαιούμενα πρόσωπα	1005
2. Ειδικές ρυθμίσεις για την προθεσμία και τις διατυπώσεις
της αίτησης αναίρεσης.....	1010
3. Οι λόγοι αναίρεσης.....	1020
4. Η διαδικασία ενώπιον του Αρείου Πάγου	1063
5. Η λειτουργική αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου	1067
6. Η διαδικασία μετά την αναίρεση	1070

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ
Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ**ΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ**

A. Οι εκτελεστές αποφάσεις (άρθρα 546-548).....	1073
B. Τα όργανα εκτέλεσης.....	1074

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
Η ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥΣ

Α. Εκτέλεση περισσότερων αποφάσεων εναντίον του ίδιου προσώπου	1081
Β. Αμφιβολίες για την ταυτότητα του καταδικασθέντος (άρθρο 564)	1084
Γ. Αμφιβολίες ή αντιρρήσεις σχετικά με την εκτελεσιμότητα της απόφασης και το είδος ή τη διάρκεια της ποινής (άρθρα 565-566).....	1085

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΝΑΒΟΛΗ, ΔΙΑΚΟΠΗ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

Α. Αναβολή της εκτέλεσης της ποινής (άρθρα 555-556 σε συνδυασμό με το άρθρο 559).....	1089
Β. Διακοπή της εκτέλεσης της ποινής (άρθρο 557 σε συνδυασμό με το άρθρο 559, στοιχείο δ΄).....	1090
Γ. Διαδικασία και απόφαση (άρθρα 560-562)	1093
Δ. Εκτέλεση αναβληθείσας ή διακοπείσας ποινής (άρθρο 563)	1095
Ε. Προσωρινή έξοδος του καταδίκου από τη φυλακή	1095
ΣΤ. Τέλος των ποινών (άρθρα 567-569)	1095

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ.....	1097
------------------------	------

ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Α. Εισαγωγική επισκόπηση	1103
--------------------------------	------

B. Οι λόγοι επανάληψης της διαδικασίας	1105
1. Σε όφελος του καταδικασθέντος.....	1105
2. Σε βάρος του αθωωθέντος (άρθρο 526).....	1110
Γ. Η αίτηση επανάληψης της διαδικασίας (άρθρα 527-530)	1111
1. Δικαιούμενα πρόσωπα και διατυπώσεις υποβολής της αίτησης.....	1111
2. Αρμόδιο δικαστήριο και διαδικασία.....	1112

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	1116
-----------------------------	------

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΚΡΑΤΗΘΗΚΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΑΘΩΩΘΗΚΑΝ

A. Εισαγωγική επισκόπηση	1118
B. Η προβλεπόμενη ρύθμιση	
1. Οι γενικές προϋποθέσεις.....	1120
2. Η αναγνώριση της υποχρέωσης αποζημίωσης (άρθρα 536-538).....	1122
3. Η αγωγή αποζημίωσης.....	1124
4. Υποκατάσταση του Δημοσίου στα δικαιώματα του ζημιωμένου (άρθρο 541).....	1125
5. Συμπληρωματικές ρυθμίσεις (άρθρα 542-545).....	1126

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

A. Η αίτηση ανάκλησης	1127
B. Η προσφυγή στο ΕΔΔΑ	1133

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	1137
-----------------------------------	------

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Κ.	= Αστικός Κώδικας
Α.Ν. ή α.ν.	= Αναγκαστικός Νόμος
Α.Π.	= Άρειος Πάγος
αρ.	= αριθμός
Αρμ.	= Αρμενόπουλος, νομικό περιοδικό
Β.Δ. ή Β.δ.	= Βασιλικόν Διάταγμα
βλ.	= βλέπε
Γνωμ.	= Γνωμοδότηση
Δ.	= «Δίκη», νομικό περιοδικό
ΔΕΕ	= Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
Δικ.	= Δικαστήριο
Δ.Σ.Α.Π.Δ.	= Διεθνές Σύμφωνο «για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα»
εδ.	= εδάφιο
ΕΔΔΑ	= Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΔΔΔ	= Επιθεώρηση Δημοσίου και Διοικητικού Δικαίου, νομικό περιοδικό
Ε.Ε.Α.Ν.	= Εφημερίς Ελληνικής και Αλλοδαπής Νομολογίας, νομικό περιοδικό
ΕΕΕυρΔ	= Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, νομικό περιοδικό
Εισ.	= Εισαγγελέας
Ε.Ν.	= Εμπορικός Νόμος
επ.	= επόμενα
Ε.Σ.Δ.Α.	= Ευρωπαϊκή «Σύμβασις διά τήν προάσπισιν των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών»
Εφ.	= Εφετείο
Θέμ.	= Θέμις, νομικό περιοδικό
Κ.Δ.Ν.Δ.	= Κώδιξ Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου
Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.	= Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασις Δικαστικών Λειτουργιών
Κ.Π.Δ.	= Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Κ.Πολ.Δ.	= Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
κτλ.	= και τα λοιπά
Κ.Δ.Δ.	= Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
ΚώδΝοΒ	= Κώδικας Νομικού Βήματος, νομικό περιοδικό

Μον.	=	Μονομελές
Ν. ή ν.	=	Νόμος
Ν.Δ. ή ν.δ.	=	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝοΒ	=	Νομικό Βήμα, νομικό περιοδικό
Ν.Π.Δ.Δ.	=	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ό.α.	=	όπου ανωτέρω
Ο.Δ.Γ.	=	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία Γερμανίας
Ολομ.	=	Ολομέλεια
ΟργΔικ.	=	Οργανισμός Δικαστηρίων
παρ.	=	παράγραφος
Π.Δ. ή π.δ.	=	Προεδρικό Διάταγμα
Π.Δ.Δ.	=	Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο
Π. Δικ.	=	Ποινική Δικονομία
περ.	=	περίπτωση
Π.Κ.	=	Ποινικός Κώδικας
Πλημμ.	=	Πλημμελειοδικείο
ΠοινΔικ	=	Ποινική Δικαιοσύνη, νομικό περιοδικό
Πλογ	=	Ποινικός Λόγος, νομικό περιοδικό
ΠΧρ.	=	Ποινικά Χρονικά, νομικό περιοδικό
πρβλ.	=	παράβαλε
π.χ.	=	παραδείγματος χάρη
Σ.	=	Σύνταγμα του 1975
Σ.Ε.	=	Συμβούλιο Επικρατείας
σελ. ή σ.	=	σελίδα
Σ.Ε.Π.Κ.	=	Σχέδιον Ελληνικού Ποινικού Κώδικος
σημ.	=	σημείωση
Σ.Κ.Π.Δ.	=	Σχέδιον Κώδικος Ποινικής Δικονομίας
Σ.Π.Κ.	=	Στρατιωτικός Ποινικός Κώδικας
Συμβ.	=	Συμβούλιο
Σύμβαση ΔΘ	=	Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας
στ. ή στοιχ.	=	στοιχείο
τ.	=	τόμος
Τριμ.	=	Τριμελές
τχ.	=	τεύχος
Υπερ.	=	Υπεράσπιση, νομικό περιοδικό
Φ.Ε.Κ.	=	Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως

ΒΑΣΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α΄ Ελληνική

- Ανδρουλάκη Ν.*, Θεμελιώδεις Έννοιες της Ποινικής Δίκης, 4η έκδοση, 2012
- Βουγιούκα Κ.*, Ποινικόν Δικονομικόν Δίκαιον, Ζ΄ έκδοσις, τεύχος Ι, 1988, τεύχος ΙΙ, 1988.
- Γάφου Η.*, Ποινική Δικονομία κατά τον νέον Κώδικα (Πανεπιστημιακά Παραδόσεις), τεύχη Α-Γ, 1966-1967.
- Δαλακούρα Θ.*, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, Ι, 2012.
- Δέδε Χ.*, Ποινική Δικονομία, έκδοση δέκατη, 1991.
- Ζησιάδου Ι.*, Ποινική Δικονομία, τόμοι τρεις, έκδοσις τρίτη, 1976-1977.
- Καίσαρη Π.*, Κώδιξ Ποινικής Δικονομίας, τόμοι Α-ΣΤ, 1981-1997.
- Καρρά Α.*, Επίτομη Ερμηνεία του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, 3^η έκδοση, 2016.
- Κονταξή Α.*, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, τόμοι Α-Β, Δ΄ έκδοση, 2006.
- Κωνσταντινίδη Α.*, Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο, 3^η έκδοση, 2017.
- Κωνσταντοπούλου Κ.*, Ερμηνεία της Ελληνικής Ποινικής Δικονομίας, έκδοσις τρίτη, τόμοι δύο, 1925.
- Κωστή Κ. - Μπουροπούλου Α.*, Εγχειρίδιον της Ποινικής Δικονομίας, έκδοσις τετάρτη, τόμοι δύο, 1938.
- Μαργαρίτη Λ.*, Ποινική Δικονομία - Ένδικα Μέσα Ι - ΙV, 2012-2014.
- Του ιδίου*, Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Ι - ΙΙ, 2η έκδοση, 2011-2012.
- Μαργαρίτη Μ.*, Ερμηνεία Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, 2007.
- Μπουροπούλου Α.*, Ερμηνεία του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας κατ' άρθρον, δευτέρα έκδοσις, τόμοι Α-Β, 1957.
- Παπαδαμάκη Α.*, Ποινική Δικονομία (Θεωρία - Πράξη - Νομολογία), 7η έκδοση, 2017.
- Παπαδογιάννη Μ.*, Κώδιξ Ποινικής Δικονομίας (ερμηνεία και νομολογία κατ' άρθρον), 1981.
- Σαριπόλου Ν.*, Σύστημα της εν Ελλάδι ισχυούσης Ποινικής Νομοθεσίας, τόμοι τέταρτος και πέμπτος, 1871.

Σημαντήρα Ι., Ποινικόν Δικονομικόν Δίκαιον (Πανεπιστημιακά παραδόσεις υπό Γ. Πολυμεροπούλου), 1916.

Στάϊκου Α., Επίτομος Ερμηνεία Ελληνικής Ποινικής Δικονομίας, τεύχη τρία, 1951-1955.

Σταμάτη Κ. - Μπάκα Χ., Εφαρμογή της Ποινικής Δικονομίας, 1987.

Τσουκαλά Κ., Ερμηνεία Ποινικής Δικονομίας, τόμοι Α-Β, 1943-1947.

Φαρσεδάκη Ι,- Σατλάνη Χ., Ποινική Δικονομία, Βασικές Έννοιες και Θεμελιώδεις Αρχές, 2013.

Χωραφά Ν., Εγχειρίδιον Ποινικού Δικονομικού Δικαίου (εστενογραφημένα παραδόσεις υπό Γ. Καταπόδη), 1933.

Β΄ Ξενόγλωσση

Arloth, Frank, Strafprozeßrecht, 1995.

Bauer, Max/König, Bernhard/Kreuzer, Josef (Hrsg.), Italienische Strafprozeßordnung mit Nebengesetzen, 1990.

Baumann, Jürgen, Grundbegriffe und Verfahrensprinzipien des Strafprozessrechts, 3^η έκδοση, 1979.

Bertel, Christian/Venier, Andreas, Strafprozessrecht, 8^η έκδοση, 2004.

Bertel, Christian/Venier, Andreas, Einführung in die neue Strafprozessordnung, 2^η έκδοση, 2006.

Beulke, Werner, Strafprozessrecht, 13^η έκδοση, 2016.

Bischofberger, Peter, Die Verfahrensgarantien der Europäischen Konvention zum Schutze der Menschenrechte und Grundfreiheiten (Art. 5 und 6) in ihrer Einwirkung auf das schweizerische Strafprozessrecht, 1972.

Brodag, Wolf-Dietrich, Strafverfahrensrecht. Kurzlehrbuch zum Ermittlungsverfahren der Strafprozessordnung, 11^η έκδοση, 2005.

Dijk, Pieter van/Hoof Godefridus J. van (ed.), Theory and practice of the European Convention on Human Rights, 3^η έκδοση, 1998.

Eser, Albin, Einführung in das Strafprozeßrecht, 1983.

Fabrizy, Ernst Eugen, Die österreichische Strafprozessordnung, Kurzkommentar, 10^η έκδοση, 2008.

Fezer, Gerhard, Strafprozeßrecht, 2^η έκδοση, 1995.

Fezer, Gerhard u.a. (Hrsg.), (KMR), Kommentar zur Strafprozessordnung, Loseblattsammlung, 39. Lieferung, 2005.

Foregger, Egmont/Bachner-Foregger, Helene, Strafprozessordnung, 17^η έκδοση, 2006.

Foregger, Egmont (Begr.) Fabrizio, Ernst Eugen (Bearb.), Die österreichische Strafprozeßordnung (Strafprozeßordnung 1975) samt den wichtigsten Nebengesetzen. Kurzkommentar mit einer Einführung und Erläuterungen unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofes und des Schrifttums, 9ⁿ έκδοση, 2004.

Frowein, Jochen Abr./Peukert, Wolfgang, Europäische Menschenrechtskonvention, EMRK - Kommentar, 2ⁿ έκδοση, 1996.

Fuchs, Helmut (Hrsg.), Wiener Kommentar zur Strafprozessordnung, 2002.

Göbel, Klaus, Strafprozeß. Handbuch der Rechtspraxis (HRP), 6ⁿ έκδοση, 2005.

Gössel, Karl-Heinz, Strafverfahrensrecht, 1977.

Gössel, Karl-Heinz, Strafverfahrensrecht II, Repetitionskurs mit Übungsklauseln und Kontrollfragen, 1979.

Gollwitzer, Walter, Menschenrechte im Strafverfahren. EMRK und IPBPR, Kommentar, 2005.

Golsong, Heribert/Wolfram, Karl/Miehsler, Herbert/Petzold, Herbert/Rogge, Kersten/Vogler, Theo/Wildhaber, Luzius, Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention, Loseblattausgabe, 1986-2004.

Grabenwarter, Christoph, Europäische Menschenrechtskonvention, 2ⁿ έκδοση, 2005.

Haller, Klaus/Conzen, Klaus, Das Strafverfahren. Eine systematische Darstellung mit Originalakte und Fallbeispielen, 4ⁿ έκδοση, 2006.

Hauser, Robert/Schweri, Erhard, Schweizerisches Strafprozessrecht, 6ⁿ έκδοση, 2005.

Hauser, Robert/Schweri, Erhard, GVG. Kommentar zum zürcherischen Gerichtsverfassungsgesetz, 2002.

Heintschel-Heinegg, Bernd von Stoeckel, Heinz (Hrsg.), KMR: Kommentar zur Strafprozessordnung begr. von Th. Kleinknecht, H. Müller, L. Reitberger; fortgeführt von Hermann Müller, Walter Sax, Rainer Paulus; neubearb. ab der 6. Lfg. von Gerhard Fezer, Rainer Paulus; ab der 14 Lfg. Hrsg. von Bernd von Heintschel-Heinegg, Heing Stoeckel, 2008.

Hellmann, Uwe, Strafprozeßrecht: Lehrbuch, 2ⁿ έκδοση, 2005.

Henkel, Heinrich, Strafverfahrensrecht: ein Lehrbuch, 2ⁿ έκδοση, 1968.

Hussels, Martin, Strafprozessrecht - Schnell erfasst, 2002.

Joecks, Wolfgang, Strafprozeßordnung. Studien Kommentar, 2ⁿ έκδοση, 2008.

Katholnigg, Oskar, Strafgerichtsverfassungsrecht, 3ⁿ έκδοση, 1999.

Kindhäuser, Urs, Strafprozessrecht, 2006.

Kissel, Otto-Rudolf/Mayer, Herbert, Gerichtsverfassungsgesetz, Kommentar, 5ⁿ έκδοση, 2008.

Kluszczewski, Diethelm/Schössling, Christian, Strafakte. Von der Strafanzeige bis zur Revisionsentscheidung, 2004.

Kramer, Bernhard, Grundbegriffe des Strafverfahrensrechts, 6ⁿ έκδοση, 2004.

Krey, Volker, Deutsches Strafverfahrensrecht, τόμοι I-II, 2006-2007.

Kühne, Hans-Heiner, Strafprozessrecht: Eine systematische Darstellung des deutschen und des europäischen Strafverfahrensrechts, 7ⁿ έκδοση, 2006.

Lemke, Michael/Julius, Karl-Peter/Krehl, Christoph u.a. (Hrsg.), Heidelberger Kommentar zur Strafprozessordnung, 3ⁿ έκδοση, 2003.

Lesch, Heiko-Hartmut, Strafprozessrecht, 2ⁿ έκδοση, 2001.

Löwe - Rosenberg/Rieß (Hrsg.), Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz, Großkommentar, 26ⁿ έκδοση, 1997-2006.

Meurer, Dieter, Strafprozeßrecht. Arbeitspapiere, Fallbeispiele und Literaturhinweise, 3ⁿ έκδοση, 1991.

Meyer-Lädewig, Jens, EMRK. Konvention zum Schutz der Menschenrechte und der Grundfreiheiten. Handkommentar, 2ⁿ έκδοση, 2006.

Meyer-Goßner, Lutz/Appl, Ekkehard, Die Urteile in Strafsachen. Sowie Beschlüsse und Protokolle der Hauptverhandlung, 28ⁿ έκδοση, 2008.

Meyer-Goßner- Schmitt, Strafprozessordnung, 58ⁿ έκδοση, 2015.

Noll, Peter, Strafprozessrecht: Vorlesungsskriptum, 1977.

Oberholzer, Nikiaus, Grundzüge des Strafprozessrechts, 2ⁿ έκδοση, 2005.

Peters, Karl, Strafprozeß, 4ⁿ έκδοση, 1985.

Pfeiffer, Gerd, Grundzüge des Strafverfahrensrechts, 3ⁿ έκδοση, 1998.

Pfeiffer, Gerd (Hrsg.), Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz. Mit Einführungsgesetz, 5ⁿ έκδοση, 2005.

Pfenninger, Hans Felix, Probleme des schweizerischen Strafprozessrechtes, 1966.

Platzgummer, Winfried, Grundzüge des österreichischen Strafverfahrens, 8ⁿ έκδοση, 1997.

Putzke, Holm/Scheinfeld, Jörg, Strafprozessrecht, 2005.

Ranft, Otfried, Strafprozeßrecht. Systematische Lehrdarstellung für Studium und Praxis, 3ⁿ έκδοση, 2005.

Röder, Hermann, Lehrbuch des österreichischen Strafverfahrensrechtes, 2ⁿ έκδοση, 1976.

Roxin, Claus/Achenbach, Hans, Strafprozeßrecht, 16ⁿ έκδοση, 2006.

Roxin/ Schünemann, Strafverfahrensrecht, 27ⁿ έκδοση, 2012.

Roxin, Claus/Arzt, Gunter/Tiedemann, Klaus, Einführung in das Strafrecht und Strafprozeßrecht, 4ⁿ έκδοση, 2003.

Rudolphi, H. J./Frisch W./Frister H./Paeffgen H. U./Rogall K/Schlüchter E./Velten P./Wolter J./Weßlau E./Wohlers W., Systematischer Kommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz, 31. Lieferung, 2003 (στο κείμενο SKStPO).

Rüping, Hinrich, Das Strafverfahren, 3ⁿ έκδοση, 1997.

Schäfer, Gerhard, Die Praxis des Strafverfahrens, 6ⁿ έκδοση, 2000.

Schlüchter, Ellen, Strafprozessrecht, 3ⁿ έκδοση, 1999.

Schlüchter, Ellen/Duttge, Gunnar, Strafprozessrecht in aller Kürze, 3ⁿ έκδοση, 2004.

Schmid, Nikiaus, Strafprozessrecht: eine Einführung auf der Grundlage des Strafprozessrechtes des Kantons Zürich und des Bundes, 4ⁿ έκδοση, 2004.

Schmidt, Eberhard, Lehrkommentar zur Strafprozeßordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz, Teil I, 2ⁿ έκδοση, 1952, Teil II, 1957.

Schmidt, Eberhard, Deutsches Strafprozeßrecht, Ein Kolleg, 1967 (Nachtrag 1968).

Schröder, Friedrich-Christian, Strafprozeßrecht, 4ⁿ έκδοση, 2007.

Seiler, Stefan, Strafprozessrecht, 7ⁿ έκδοση, 2004.

Stotter, Heinz, Die neue liechtensteinische Strafprozeßordnung samt den Erläuterungen zur Regierungsvorlage und wichtigen Nebengesetzen, 1988.

Trechsel, Stefan, Human rights in criminal proceedings, 2005.

Villiger, Mark, Handbuch der Europäischen Menschenrechtskonvention (EMRK) unter besonderer Berücksichtigung der schweizerischen Rechtslage, 2ⁿ έκδοση, 1999.

Volk, Klaus, Grundkurs StPO, 7 έκδοση, 2010.

Walter, Peter, Strafrecht und Strafverfahrensrecht, 1981.

Wassermann R. (Hrsg.), bearb. von *H. Achenbach*, Alternativ Kommentar zur Strafprozeßordnung, Bd. 1, 1988, Bd 2, Teilbd. 1, 1992, Bd. 2 Teilbd. 2, 1993, Bd. 3, 1996.

Wessely, Wolfgang, Strafrecht - Strafprozessrecht, 3ⁿ έκδοση, 2005.

Wolf, Manfred/Kern, Eduard, Gerichtsverfassungsrecht aller Verfahrenszweige, ein Studienbuch, 6ⁿ έκδοση, 1987.

Wolfram, Karl (Hrsg.), Internationaler Kommentar zur Europäischen Menschenrechtskonvention mit einschlägigen Texten und Dokumenten, Loseblatt-Ausgabe, 1986-2004, Kommentar (7. Lieferung, 2004), Texte und Dokumente (5. Lieferung, 2003).

Zipf, Heinz, Strafprozeßrecht, 2ⁿ έκδοση, 1976.

Βιβλιογραφικές σημειώσεις

Οι παραπομπές στα ανωτέρω βασικά γενικά έργα του ποινικού δικονομικού δικαίου γίνονται μόνο με το όνομα του συγγραφέα.

Οι παραπομπές στην Εισηγητική Έκθεση του Υπουργού Δικαιοσύνης, στην Έκθεση Γενικής Εισηγήσεως της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής επί της Δικαιοσύνης, στην Αιτιολογική Έκθεση και στο Διάγραμμα του Σχεδίου Κώδικος Ποινικής Δικονομίας γίνονται στην έκδοση Ζαχαροπούλου «Ελληνική Ποινική Δικονομία»: αντίστοιχα και οι παραπομπές στην Αιτιολογική Έκθεση του Σχεδίου Ελληνικού Ποινικού Κώδικος γίνονται στην έκδοση του ίδιου «Ελληνικός Ποινικός Κώδιξ»: τέλος οι παραπομπές στα πρακτικά συνεδριάσεων των Αναθεωρητικών Επιτροπών του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας γίνονται στην αντίστοιχη έκδοση του Υπουργείου Δικαιοσύνης σε τρία τεύχη (Α-Γ) των ετών 1954-1959.

Οι παραπομπές σε άρθρα χωρίς άλλη ένδειξη πρέπει να νοούνται στα άρθρα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Ξενόγλωσσες συντομογραφίες

BGHSt	=	Bundesgerichtshof, Γερμανικό Ομοσπονδιακό Δικαστήριο
DRiZ	=	Deutsche Richterzeitung, Γερμανικό νομικό περιοδικό
GA	=	Goldammer's Archiv für Strafrecht, Γερμανικό νομικό περιοδικό
JZ	=	Juristenzeitung, Γερμανικό νομικό περιοδικό
NJW	=	Neue Juristische Wochenschrift, Γερμανικό νομικό περιοδικό
NStZ	=	Neue Zeitschrift für Strafrecht, Γερμανικό νομικό περιοδικό
Stv	=	Der Strafverteidiger, Γερμανικό νομικό περιοδικό
SchwZSt	=	Schweizer Zeitschrift für Strafrecht, Ελβετικό νομικό περιοδικό
ZRP	=	Zeitschrift für Rechtspolitik, Γερμανικό νομικό περιοδικό
ZStW	=	Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Γερμανικό νομικό περιοδικό

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΡΙΣΗΣ

Ενδεικτική ειδική βιβλιογραφία: Βλ. κατωτέρω σελ. 587

Η μορφή, με την οποία έχει διεξαχθεί η ανάκριση, καθορίζει και τους τρόπους, με τους οποίους είναι δυνατόν να λαμβάνει χώρα η περάτωση της. Ειδικότερα:

Α. Περάτωση της προανάκρισης

Μετά την ολοκλήρωση των αναγκαίων ανακριτικών πράξεων ο αρμόδιος ει- 577
σαγγελέας πλημμελειοδικών, στον οποίο διαβιβάζεται η υπόθεση, έχει τη δυνατότητα να ενεργήσει -ανάλογα με την αντίστοιχη εκτίμηση του συγκεντρωθέντος αποδεικτικού υλικού- ως ακολούθως¹:

α. Να απευθυνθεί με πρότασή του στο δικαστικό συμβούλιο, εφόσον κρίνει ότι δεν υπάρχουν «επαρκείς» ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (άρθρο 245, παρ. 2, εδ. α').

Ο όρος «επαρκείς» ενδείξεις ταυτίζεται με τον όρο «αποχρώσες» ενδείξεις, που χρησιμοποιεί σε άλλα σημεία ο Κ.Π.Δ.² και σημαίνει πως από το σύνολο των αποδεικτικών στοιχείων πιθανολογείται με βασιμότητα ότι ο κατηγορούμενος είναι ο δράστης του διωκόμενου εγκλήματος³.

Εδώ όμως θα πρέπει να επισημανθεί ιδιαιτέρως, επειδή η χρήση του ίδιου όρου μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, ότι είναι διαφορετικός ο βαθμός «επαρκών» ενδείξεων, οι οποίες απαιτούνται για την κίνηση της ποινικής δίωξης από εκείνες που είναι αναγκαίες για την παραπομπή στο ακροατήριο. Έτσι είναι φανερό ότι οι επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση της ποινικής δίωξης αρκούν να θεμελιώνουν μια πιθανολόγηση της τέλεσης αξιόποινης πράξης και ενδεχομένως και του υπαιτίου της, ενώ οι επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή στο ακροατήριο θα πρέπει -όπως αμέσως ανωτέρω αναφέρθηκε- να πιθανολογούν με βασιμότητα την υπαιτιότητα του κατηγορουμένου.

-
1. Πρβλ. και Χατζάκο, Η περάτωση της τακτικής προανακρίσεως, 1986, σελ. 55 επ.
 2. Βλ. π.χ. άρθρα 310 παρ. 1, 319 παρ. 3, ανεξάρτητα από το ότι στις διατάξεις αυτές από προφανή παραδρομή στη μεταγλώττιση ο όρος «αποχρώσαι» ενδείξεις αποδόθηκε με τον εντελώς εσφαλμένο «σοβαρές» ενδείξεις. Προφανώς από παραδρομή η Συμεωνίδου-Καστανίδου (βλ. Υπερ. 1991, σελ. 103 επ.) υποστηρίζει ότι οι «αποχρώσες» ενδείξεις ενοχής είναι ισχυρότερες από τις «επαρκείς».
 3. Πρβλ. και Ι. Ζησιάδη, τ. Β', σελ. 381 με περαιτέρω παραπομπές, Α. Στάϊκο, τχ. Β', σελ. 352.

Αν υπάρχουν περισσότεροι κατηγορούμενοι και δεν προκύπτουν ενδείξεις εναντίον μερικών από αυτούς ή πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να χωρίσει την υπόθεση και να την εισαγάγει μόνο ως προς αυτούς στο δικαστικό συμβούλιο (άρθρο 245, παρ. 2, εδ. β'). Είναι ευνόητο ότι η προανάκριση εδώ αναφέρεται στην ίδια ή στις ίδιες πράξεις και δεν ακολουθείται η ρύθμιση αυτή, όταν οι περισσότεροι κατηγορούμενοι διώκονται για διαφορετικές καθένας πράξεις⁴, οπότε υπάρχει αυτοτέλεια για την περαιτέρω πορεία κάθε κατηγορουμένου για την αντίστοιχη ή τις αντίστοιχες πράξεις του. Για την εφαρμογή, όμως, της ανωτέρω ρύθμισης δεν είναι απαραίτητο οι περισσότεροι κατηγορούμενοι να διώκονται ως συμμέτοχοι για την ίδια ή τις ίδιες πράξεις, εφόσον η αντίστοιχη διάταξη του εδ. β' της παρ. 2 του άρθρου 245 αναφέρεται σε περισσότερους κατηγορουμένους και όχι σε συμμέτοχους⁵.

Ωστόσο η ανωτέρω ρύθμιση, που επιτρέπει στον εισαγγελέα να χωρίζει την υπόθεση στην περίπτωση που δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις σε βάρος μερικών από τους περισσότερους κατηγορουμένους (με την οποία διαφοροποιήθηκε το προηγούμενο αντίθετο νομοθετικό καθεστώς, βάσει του οποίου προβλεπόταν εισαγωγή όλων των συγκατηγορουμένων στο δικαστικό συμβούλιο για ενιαία κρίση), δεν είναι επιτυχής, επειδή δημιουργεί προφανώς κινδύνους αντιφατικών κρίσεων και γι' αυτό τον λόγο θα πρέπει να μην ακολουθείται κατά κανόνα ή έστω να ακολουθείται σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με πολλή προσοχή.

Πρόταση επίσης στο δικαστικό συμβούλιο γίνεται και όταν ο εισαγγελέας εφετών, στον οποίο υποβάλλεται μετά την προανάκριση η δικογραφία, που αφορά πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας, αρμοδιότητας τριμελούς εφετείου, κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο και παραγγέλλει την εισαγωγή της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο (άρθρο 245, παρ. 2, εδ. γ').

Ωστόσο η ρύθμιση αυτή εμφανίζει στην πρακτική έντονο πρόβλημα στην περίπτωση που ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών διαφωνεί με την «απαλλακτική» κρίση του εισαγγελέα εφετών και εισάγει την υπόθεση με παραπεμπτική πρόταση στο συμβούλιο πλημμελειοδικών. Επειδή με τον τρόπο αυτόν ακυρώνεται ουσιαστικά η λειτουργική παρέμβαση του εισαγγελέα εφετών, που προβλέπεται προδήλως ενόψει της κατά τεκμήριο μεγαλύτερης εμπειρίας και εμπιστοσύνης ως προς την εκτίμηση της υπόθεσης από τον εισαγγελέα εφετών. Από την άλλη πλευρά ανακύπτει ευλόγως η αντίρρηση που στηρίζεται στην ελευθερία έκφρασης

4. Βλ. *Δέδε*, σελ. 341, σημ. 44· *Α. Μπουρόπουλο*, ό.α., σελ. 323.

5. Αντίθετη άποψη έχουν οι *Κ. Βουγιούκας*, τ. II, σελ. 13· *Γάφος*, ό.α., σελ. 12, σημ. 1· *Α. Μπουρόπουλος*, ό.α.· ο *Ι. Ζησιάδης* (ό.α., σελ. 189 επ.), ενώ στην αρχή φαίνεται ότι δέχεται την ακολουθούμενη στο κείμενο άποψη, στη συνέχεια ομιλεί για συμμέτοχους.

γνώμης του εισαγγελικού λειτουργού κατά την εκτέλεση των παραγγελιών των προϊσταμένων του, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 παρ. 4 Κ.Ο.Δ.Κ.Δ.Λ.

Κατά την άποψή μου προς επίλυση του προβλήματος μπορούν να επιλεγούν δύο τρόποι: Είτε η διαβίβαση προς το συμβούλιο πλημμελειοδικών της σχετικής δικογραφίας μαζί με την αντίστοιχη παραγγελία του εισαγγελέα εφετών χωρίς πρόταση του εισαγγελέα πλημμελειοδικών είτε η υποβολή της οικείας δικογραφίας στο συμβούλιο εφετών ενόψει του ότι η διατύπωση «αρμόδιο» δικαστικό συμβούλιο επιτρέπει την εισαγωγή αυτή, αφού πρόκειται για πρόσωπα που τα αδικήματα για τα οποία κατηγορούνται υπάγονται στην αρμοδιότητα του τριμελούς εφετείου. Η δεύτερη λύση έχει υπέρ της και το επιχείρημα ότι αποφεύγεται το άτοπο να κρίνεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών η ορθότητα της κρίσης του εισαγγελέα εφετών. Η υπόδειξη του *A. Μπουρόπουλου*⁶ να παραγγέλλεται κύρια ανάκριση με το πρόσχημα συμπλήρωσης της προανάκρισης, ώστε να μπορεί ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών να υποβάλει παραπεμπτική πρόταση, συνεπάγεται παράταση της προδικασίας και επιβάρυνση της λειτουργίας της απονομής της δικαιοσύνης⁷.

β. Να παραπέμψει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, 578 όταν φρονεί ότι υπάρχουν «επαρκείς» ενδείξεις για την τέλεση ορισμένου εγκλήματος και την ενοχή ορισμένου προσώπου σε αυτό (άρθρο 245, παρ. 1, εδ. α', περ. α' σε συνδυασμό με το άρθρο 244).

Παρά την αρχή ότι για να παραπεμφθεί ορισμένη κατηγορία στο ακροατήριο είναι απαραίτητη η εγγύηση της δικαστικής αρχής, που κατοχυρώνεται με τον θεσμό των δικαστικών συμβουλίων, ωστόσο δογματικές έρευνες και πρακτικές ανάγκες συντέλεσαν στον βαθμιαίο παραμερισμό του συστήματος της παραπομπής μέσω των δικαστικών συμβουλίων, με αποτέλεσμα την αποδοχή της απευθείας παραπομπής στο ακροατήριο μετά την περάτωση της προανάκρισης από τον εισαγγελέα⁸. Είναι αυτονόητο πως εφαρμόζονται και εδώ, όσα αμέσως ανωτέρω αναφέρθηκαν για την αυξημένη ισχύ των ενδείξεων, που απαιτούνται για την παραπομπή στο ακροατήριο.

γ. Να παραγγείλει κύρια ανάκριση, εφόσον προκύπτει τέλεση κακούργηματος 579 (άρθρο 245, παρ. 1, εδ. α, περ. γ').

6. Βλ. τ. Α, σελ. 323.

7. Πρβλ. για το ζήτημα αυτό και Α.Π. 1221/1985, ΠΧρ ΛΣΤ'/203 με διαφορετικό όμως νομοθετικό καθεστώς.

8. Βλ. Εισηγητική Έκθεση Κ.Π.Δ. σελ. 14 επ.

Έτσι, καθίσταται δυνατή η συμμόρφωση με τη βασική κατεύθυνση του ποινικού δικονομικού μας δικαίου, σύμφωνα με την οποία η παραπομπή στο ακροατήριο για τα κακουργήματα πρέπει να λαμβάνει χώρα -κατά κανόνα- μέσω των δικαστικών συμβουλίων⁹.

- 580 δ. Ακόμα, είναι αυτονόητο, ότι ο εισαγγελέας έχει την ευχέρεια -όταν κυρίως η προανάκριση διενεργήθη από προανακριτικό υπάλληλο- να παραγγείλει συμπληρωματική προανάκριση, με την οποία -φυσικά- δεν περατώνεται η ανάκριση, αλλά εμπλουτίζεται το αποδεικτικό υλικό.
- 581 ε. Ειδικά στις εκκρεμείς υποθέσεις, ως προς τις οποίες συμπληρώνεται ο χρόνος της παραγραφής, κατ' εφαρμογή των άρθρων 111, 112 και 113 παρ. 1-4 Π.Κ., ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών -με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα εφετών- μπορεί να διατάσσει την παύση της ποινικής δίωξης θέτοντας τη δικογραφία στο αρχείο (άρθρο 113, παρ. 5 Π.Κ.).
- 582 στ. Αν από την προανάκριση δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη ορισμένου εγκλήματος, η δικογραφία τίθεται το αρχείο με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα. Το ίδιο μπορεί να πράξει ο εισαγγελέας και αν ο δράστης παραμένει άγνωστος ύστερα από προανάκριση κατά το άρθρο 243, παρ. 2, εδ. α' ή προκαταρκτική εξέταση ή ένορκη διοικητική εξέταση ή πόρισμα ή έκθεση ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή Σώματος ή Υπηρεσίας Επιθεώρησης και Ελέγχου των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3074/2002. Στην περίπτωση αυτή η κατά το άρθρο 43 ποινική δίωξη θεωρείται ότι ασκήθηκε με την έκδοση της ανωτέρω πράξης του εισαγγελέα, η οποία πρέπει να περιέχει τον χαρακτηρισμό του εγκλήματος και τον χρόνο τέλεσής του. Αν, ακολούθως, αποκαλυφθεί ο δράστης, η δικογραφία ανασύρεται από το αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία. Αν οι κατηγορούμενοι είναι περισσότεροι, η αρχειοθέτηση γίνεται μόνο ως προς αυτόν που παραμένει άγνωστος (άρθρο 245, παρ. 3).

Η ανωτέρω ρύθμιση είναι εύστοχη, επειδή ανταποκρίνεται στην αναγκαία προϋπόθεση διεξαγωγής της διαδικασίας στο ακροατήριο, που είναι η ύπαρξη συγκεκριμένου φυσικού προσώπου, το οποίο φέρεται ότι διέπραξε ορισμένο έγκλημα. Έτσι, λοιπόν, αν η ενεργηθείσα προανάκριση δεν κατόρθωσε να αποκαλύψει την ταυτότητα του δράστη, είναι εύλογο πως δεν μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία και, επομένως, ορθώς προβλέπεται η αρχειοθέτηση της οικείας δικογραφίας με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα.

9. Βλ. Εισηγητική Έκθεση Κ.Π.Δ., σελ. 15. Είναι ευνόητο ότι τέτοια παραγγελία μπορεί να δίνεται και όταν προκύπτει η τέλεση του πλημμελήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή και ο εισαγγελέας κρίνει ότι πρέπει να επιβληθεί στον κατηγορούμενο προσωρινή κράτηση ή να διαταχθούν περιοριστικοί όροι.

Β. Περάτωση της κύριας ανάκρισης

1. Τυπική περάτωση

Μετά την ενέργεια και της τελευταίας ανακριτικής πράξης, ο ανακριτής οφεί- 583 λει, πριν από τη διαβίβαση της δικογραφίας στον εισαγγελέα, να γνωστοποιήσει στους διαδίκους την περάτωση της κύριας ανάκρισης - πρόκειται εδώ για την αποκαλούμενη «τυπική» περάτωση της κύριας ανάκρισης¹⁰ για να ασκήσουν τα παρεχόμενα από τα άρθρα 101, 106, 107 και 108 δικαιώματά τους, δηλαδή κυρίως να λάβουν γνώση αυτοπροσώπως ή με τους συνηγόρους τους των εγγράφων της ανάκρισης ή και αντίγραφα τους, εφόσον το ζητήσουν με έγγραφη αίτηση τους στον ανακριτή. Οι διάδικοι έχουν τη δυνατότητα να διορίσουν ως αντίκλητο έναν από τους διορισμένους στην έδρα του ανακριτή δικηγόρους, προς τον οποίο γίνεται η ανωτέρω γνωστοποίηση· αν, όμως, κατοικούν εκτός της έδρας του ανακριτή, τότε γνωστοποίηση γίνεται μόνο, αν έχουν διορίσει αντίκλητο (άρθρο 308, παρ. 4)¹¹. Η παραβίαση της υποχρέωσης αυτής από τον ανακριτή συνεπάγεται -όσον αφορά στον κατηγορούμενο- απόλυτη ακυρότητα σύμφωνα με το άρθρο 171 αρ. 1 δ¹², ενώ η αντίθετη άποψη γίνεται δεκτή από τη νομολογία του Α.Π.¹³, όσον αφορά στον πολιτικώς ενάγοντα. Είναι φυσικά ευνόητο ότι η υποχρέωση γνωστοποίησης ισχύει και μετά την περάτωση της συμπληρωματικής κύριας ανάκρισης, που ενδεχομένως διατάχθηκε στη συγκεκριμένη υπόθεση¹⁴.

Επίσης ο ανακριτής έχει υποχρέωση να παρέχει συγχρόνως στους διαδίκους και τον απολύτως αναγκαίο χρόνο για την άσκηση των ανωτέρω δικαιωμάτων τους και μέχρις ότου εξαντληθεί ο χρόνος αυτός πρέπει η δικογραφία να παραμείνει στο ανακριτικό γραφείο και να μη διαβιβάζεται στον εισαγγελέα¹⁵.

Είναι πάντως ευνόητο ότι και μετά τη διαβίβαση της δικογραφίας στον εισαγγελέα ή την περαιτέρω εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστικό συμβούλιο επιτρέπεται στους διαδίκους η υποβολή υπομνημάτων καθώς και αποδεικτικών μέσων. Η δυνατότητα αυτή συνάγεται με σαφήνεια από τη ρητή διάταξη του εδαφίου α της παρ. 1, που ορίζει ότι «το τέλος της κύριας ανάκρισης το κηρύσσει το συμβούλιο των πλημμελειοδικών», ώστε έως το χρονικό αυτό όριο είναι επιτρεπτή η υποβολή υπομνημάτων και εν γένει αποδεικτικών μέσων, τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, αρκεί να τηρείται η πρόβλεψη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του επόμενου άρθρου 309, αλλά απορρέει και από τη θεμελιώδη διάταξη

10. Βλ. *Ι. Ζησιάδη*, ό.α., σελ. 319.

11. Βλ. ορθή εφαρμογή στην Πλημμ. Πατρών 181/1989, ΠΧρ ΛΘ'/527 επ.

12. Βλ. π.χ. Α.Π. 1605/1988, ΠΧρ ΛΘ'/473 επ.

13. Βλ. π.χ. Α.Π. 1564/1987, ΠΧρ ΛΗ'/240 επ.

14. Βλ. και Α.Π. 709/1988, ΠΧρ ΛΗ'/783.

15. Βλ. και Α.Π. 1400/1988, ΠΧρ ΛΘ'/330 επ. ειδικά για τον κατηγορούμενο· πρβλ. και Α. *Κωνσταντινίδη*, ΠΧρ ΛΘ'/424 επ.

του άρθρου 20 Σ., αφού έτσι μπορούν οι διάδικοι να υποστηρίξουν τις απόψεις τους ενόψει της εκτίμησης της υπόθεσής τους από τον εισαγγελέα και το δικαστικό συμβούλιο, ενώ παράλληλα εξυπηρετεί και την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας με την παροχή στα αρμόδια δικαστικά όργανα στοιχείων που ενδεχομένως διευρύνουν το αποδεικτικό υλικό, το οποίο έχει συγκεντρωθεί μέχρι τότε. Επομένως σωστά γίνεται δεκτή στη δικαστική πρακτική σχεδόν παγίως η ανωτέρω ρύθμιση¹⁶.

Ωστόσο η τυπική περάτωση της κύριας ανάκρισης λαμβάνει χώρα κατ' εξαίρεση χωρίς να προηγηθεί η ανωτέρω γνωστοποίηση στις ακόλουθες περιπτώσεις:

– Αν δεν προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου, ακόμα και αν αυτός δεν παρουσιάσθηκε για να απολογηθεί ύστερα από κλήτευση που του έγινε, τότε η ανάκριση μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη (άρθρο 270, παρ. 1, εδ. β').

Η ανωτέρω ρύθμιση δικαιολογείται με τη σκέψη ότι σε μερικές περιπτώσεις δεν προκύπτουν ενδείξεις εναντίον του κατηγορουμένου, οπότε δεν είναι σωστό να υποβληθεί αυτός στις διατυπώσεις και ενοχλήσεις της απολογίας, εφόσον όμως προηγουμένως κλητεύθηκε σε απολογία¹⁷. Έτσι έχει επικρατήσει στη δικαστική πρακτική η έκδοση από τον ανακριτή απλών «τυπικών κλήσεων», οι οποίες δεν επιδίδονται πραγματικά στον κατηγορούμενο, αλλά παραμένουν στον φάκελο της οικείας δικογραφίας για να καλύπτεται ο τύπος της προηγούμενης κλήτευσης, αφού η πραγματική κλήτευση του κατηγορουμένου προς εξέταση θα τον υπέβαλε σε μάταιες και άσκοπες ενοχλήσεις¹⁸.

Όμως η εκτεθείσα πρακτική έχει υποστεί σοβαρή κριτική κυρίως επειδή υποστηρίζεται ότι η ουσιαστική -αληθινή κλήση του κατηγορουμένου δεν συνιστά μόνο καθήκον του ανακριτή, αλλά και δικαίωμα του κατηγορουμένου για να έχει τη δυνατότητα απόκρουσης της κατηγορίας¹⁹. Ακόμα επισημαίνεται πως η απαλλακτική κρίση του ανακριτή δεν είναι βέβαιο ότι θα γίνει περαιτέρω δεκτή και στα επόμενα στάδια της προδικασίας, ενώ δεν αποκλείεται και η προσβολή με ένδικα μέσα (έφεση ή αίτηση αναίρεσης) του αντίστοιχου απαλλακτικού βουλεύματος, οπότε φυσικά δεν θα υπάρχει η απαραίτητη διατύπωση των απόψεων του κατηγορουμένου, αφού δεν έχει λάβει χώρα η απολογία του²⁰. Είναι βέβαια ευνόμοτο ότι, αν ανακύψει ζήτημα ενοχής του κατηγορουμένου σε οποιοδήποτε περαιτέρω στάδιο της προδικασίας λόγω διαφορετικής εκτίμησης εκ μέρους άλλων δικαστικών οργάνων, θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου με επιστροφή της

16. Βλ. έτσι Α.Π. 849/1977, ΠΧρ ΚΗ'/138 επ., πρβλ. και Α.Π. 1400/1988, ΠΧρ ΛΘ'/330 επ.

17. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση Σ.Κ.Π.Δ., σ. 500.

18. Βλ. Α. Μπουρόπουλο, ΠΧρ. Δ'/209, Α.Π. 2/1996, ΠΧρ ΜΣΤ'/1284 επ. που δέχεται και ότι ο ανωτέρω τρόπος περάτωσης της κύριας ανάκρισης δεν συνιστά υπέρβαση εξουσίας.

19. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, σ. 330.

20. Βλ. Γ. Καρφέλη, Η περάτωση της κύριας ανακρίσεως, σελ. 222 επ.

δικογραφίας στον ανακριτή, επειδή διαφορετικά σωστά γίνεται δεκτό²¹ πως προκαλείται απόλυτη ακυρότητα σύμφωνα με το άρθρο 171 αρ. 1δ'.

Πάντως η ως άνω πρακτική φαίνεται να γίνεται δεκτή και από την Α.Π. 8/2002 σε Ολομέλεια²², σύμφωνα με την οποία «προϋπόθεση της κατ' εξαίρεση περατώσεως της ανακρίσεως χωρίς την λήψη πραγματικής απολογίας του κατηγορουμένου τίθεται η έστω και σιωπηρά εκτίμηση του ανακριτή ότι δεν προέκυψαν σοβαρές ενδείξεις ενοχής, διότι σε αντίθετη περίπτωση η λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου είναι υποχρεωτική».

Ωστόσο εδώ ανέκυψε το ζήτημα, αν το βούλευμα του Συμβουλίου Εφετών που διατάσσει περαιτέρω κύρια ανάκριση για τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου που δεν είχε ληφθεί από τον ανακριτή (προφανώς επειδή κρίθηκε πως δεν ανακύπτουν υπόνοιες ενοχής) επιτρέπεται να περιλαμβάνει αιτιολογία σύμφωνα με την οποία από την αναλυτική εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού προκύπτει ότι υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής εναντίον του, αφού με αυτήν την αιτιολογία εμφιλοχωρεί άμεση ή έστω έμμεση πρόκριση ενοχής του χωρίς να έχει προηγηθεί η απολογία του και έτσι παραβιάζεται το δικαίωμα υπεράσπισής του και πλήττεται το τεκμήριο της αθωότητας του. Στο ζήτημα αυτό η ανωτέρω απόφαση 8/2002 της Ολομέλειας του Α.Π. απαντά αρνητικά (κατά πλειοψηφία) δεχόμενη ότι δεν θίγεται στην περίπτωση αυτή ο πυρήνας του δικαιώματος υπεράσπισης ενόψει του ότι: Έχοντας το δικαστικό συμβούλιο ίδια εξουσία να καταλήξει σε αντίθετη εκτίμηση του υλικού της ανακρίσεως από εκείνη του ανακριτή, αλλά και την υποχρέωση εκ του νόμου (άρθρα 138 παρ. 1β και 139 ΚΠΔ) να αιτιολογήσει την κρίση του, δεν κωλύεται όταν διατάσσει περαιτέρω ανάκριση να εκτιμήσει έστω και αν αυτό δεν απαιτείται από τις διατάξεις των άρθρων 309 περ. δ' και 312, ότι προέκυψαν από το μέχρι τούδε αποδεικτικό υλικό επαρκείς ενδείξεις (υπόνοιες) ενοχής και επιβάλλεται η αντίκρουσή τους με ουσιαστική απολογία του κατηγορουμένου. Το βούλευμα έχει εκ του διατακτικού του στην περίπτωση αυτή χαρακτηριστή προπαρασκευαστικής μόνον αποφάσεως (άρθρα 138 παρ. 1β, 548 Κ.Π.Δ.), δεσμευτικής για τον ανακριτή μόνο ως προς την ανάγκη διενέργειας της διατασσόμενης ανακριτικής πράξεως, χωρίς να παρεμποδίζεται έτσι το δικαίωμα του κατηγορουμένου να προτείνει νέα αποδεικτικά μέσα ή να υποβάλει αιτήματα ή να ασκήσει τα όποια άλλα υπερασπιστικά δικαιώματα έχει στο στάδιο αυτό εκ του νόμου. Εξ ουδεμιάς όμως διατάξεως του Κ.Π.Δ. προκύπτει στην περίπτωση αυτή, ανεξαρτήτως των όποιων τυχόν πλεοναστικών φράσεων διέλαβε το βούλευμα, πρόκριση ενοχής επί της ουσίας της κατηγορίας. Συνεπώς τέτοια τυχόν εκτίμηση του δικαστικού συμβουλίου δεν παραβιάζει κάποια συγκεκριμένη διάταξη του Κ.Π.Δ. που αφορά την υπεράσπιση, ούτε πλήττεται έτσι το κατοχυρούμενο με το άρθρο 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α. τεκμήριο αθωότητας του κατηγορουμένου, σύμφωνα με το οποίο δεν επιτρέπεται άμεση ή έμμεση πρόκριση ενοχής χωρίς και την

21. Βλ. *N. Ανδρουλάκη*, ό.α.

22. Βλ. ΠΛογ Β' /468 επ.

απολογία του εφόσον έχει οριστικό και δεσμευτικό χαρακτήρα. Ωστόσο στην ίδια απόφαση υποστηρίζεται από τη μειοψηφία η αντίθετη και ορθή άποψη, σύμφωνα με την οποία το δικαστικό συμβούλιο κρίνοντας ότι δεν μπορεί να αχθεί στην ίδια με τον ανακριτή αρνητική κρίση επί της κατηγορίας και διατάσσοντας περαιτέρω κύρια ανάκριση για να ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου, δεν μπορεί ταυτοχρόνως να ερευνήσει αν από τα αποδεικτικά στοιχεία προκύπτουν επαρκείς υπόνοιες ενοχής, πολύ περισσότερο να διατυπώσει γνώμη περί συνδρομής τέτοιων ενδείξεων σε βάρος του κατηγορουμένου. Επιπλέον η κρίση του δικαστικού συμβουλίου για την ύπαρξη επαρκών ενδείξεων ενοχής του κατηγορουμένου μπορεί να συναχθεί μόνο μετά την ολοκλήρωση της ανάκρισης, δηλαδή μόνο όταν έχει απολογηθεί ο κατηγορούμενος ή έστω όταν του έχει δοθεί η δυνατότητα να απολογηθεί, διαφορετικά παραβιάζεται το τεκμήριο αθωότητας του και επέρχεται απόλυτη ακυρότητα, που συνιστά λόγο αναίρεσης του βουλεύματος (άρθρα 6 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α., 171 παρ. 1 περ. δ' και 484 παρ. 1 στοιχ. α' Κ.Π.Δ.). Η παρεμπόδιση αυτή κρίση του δικαστικού συμβουλίου, με την οποία ουσιαστικά ρυθμίζεται το δύσκολο θέμα της ανάκρισης (άρθρο 307 περ. β' Κ.Π.Δ.) έχει ισχύ μέχρις ότου ανακληθεί και δεσμεύει τον ανακριτή, ο οποίος δεν δικαιούται να διαφωνεί, παρά μόνο σε παραγγελία του εισαγγελέα (άρθρο 247 Κ.Π.Δ.). Εξάλλου η κρίση αυτή του συμβουλίου δεν μπορεί να θεωρηθεί πλεοναστική, διότι κυρίως αυτή στηρίζει το διατακτικό του βουλεύματος, το οποίο θα έπρεπε να είχε ως αιτιολογία την ύπαρξη απλών ενδείξεων και την κρίση του δικαστή να προηγηθεί η απολογία του κατηγορουμένου, πριν αποφανθεί το συμβούλιο για την έλλειψη επαρκών ενδείξεων ενοχής, ώστε να δικαιολογηθεί περάτωση της ανάκρισης με την έκδοση τυπικής κλήσης του κατηγορουμένου.

– Αν ο κατηγορούμενος κλήθηκε σε απολογία, αλλά από απείθεια δεν παρουσιάζεται και ο ανακριτής κρίνει ότι υπάρχουν ενδείξεις εναντίον του, τότε η ανάκριση μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη με την έκδοση εντάλματος σύλληψης ή βίαιης προσαγωγής σύμφωνα με τα άρθρα 272 και 276 (άρθρο 270, παρ. 2), έστω και αν δεν επιτευχθεί εκτέλεση τους²³. Εδώ όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι, αν τυχόν επιτευχθεί η εκτέλεση του εντάλματος έως την «ουσιαστική» περάτωση της ανάκρισης (όπως αμέσως κατωτέρω ορίζεται), τότε φυσικά είναι αναγκαία η λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου και φυσικά περαιτέρω η γνωστοποίηση του τέλους της ανάκρισης²⁴.

Είναι βασικά ευνόητο ότι απαιτείται *νόμιμη* κλήτευση του κατηγορουμένου, η οποία θα κριθεί από το περιεχόμενο της κλήσης και του αποδεικτικού επίδοσης²⁵. Επομένως η άποψη μέρους της νομολογίας του Α.Π. ότι τάχα νομίμως περατώνε-

23. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση Σ.Κ.Π.Δ. σελ. 500.

24. Βλ. για το ζήτημα της γνωστοποίησης του τέλους της κύριας ανάκρισης στην περίπτωση που αυτή περατώνεται τυπικά με την έκδοση εντάλματος σύλληψης αναλυτικά σε Γ. Καλφάλη, ό.α., σ. 264 επ. με περαιτέρω παραπομπές.

25. Έτσι και Ν. Ανδρουλάκης, σ. 331, σημ. 184.

ται η κύρια ανάκριση με την έκδοση εντάλματος σύλληψης του κατηγορουμένου, ασχέτως αν προηγήθηκε νομίμως ή όχι κλήση για απολογία του με τη σκέψη ότι ο ανακριτής μπορεί να καλέσει προς εξέταση τον κατηγορούμενο με έκδοση εντάλματος σύλληψης σύμφωνα με το άρθρο 271 παρ. 1²⁶, είναι εντελώς εσφαλμένη.

Και αυτό επειδή παραβλέπεται πως συνιστά διαφορετική ρύθμιση η εξασφάλιση της εμφάνισης του κατηγορουμένου στον ανακριτή για απολογία με έκδοση εντάλματος σύλληψης²⁷ από εκείνη της περάτωσης της κύριας ανάκρισης με έκδοση εντάλματος σύλληψης, αφού μάλιστα για την τελευταία απαιτούνται και πρόσθετες προϋποθέσεις από τον νόμο, οι οποίες φυσικά θα πρέπει να τηρούνται, ώστε να θεωρείται νόμιμη η αντίστοιχη ανακριτική δραστηριότητα, εφόσον διαφορετικά -όπως σωστά γίνεται δεκτό από άλλο μέρος της νομολογίας του Α.Π.²⁸- προκαλείται απόλυτη ακυρότητα²⁹.

Περαιτέρω αναγκαία προϋπόθεση για τη δυνατότητα εφαρμογής της ανωτέρω ρύθμισης είναι η μη εμφάνιση του κατηγορουμένου από «απέιθεια», που υπάρχει «όταν ο κατηγορούμενος απουσιάζει επίτηδες, επειδή δεν θέλει, για οποιονδήποτε λόγο, να εμφανιστεί στον ανακριτή»³⁰, δηλαδή να μην οφείλεται σε κάποιο ανυπέβλητο κώλυμα, όπως π.χ. ασθένεια, ή σε άλλη εύλογη αιτία, όπως π.χ. απουσία στο εξωτερικό³¹.

Τέλος, απαραίτητη επίσης προϋπόθεση εφαρμογής της εκτεθείσας ρύθμισης αποτελεί και η συνδρομή «ενδείξεων» ενοχής. Εδώ μολονότι από την αόριστη διατύπωση της διάταξης φαίνεται να αρκεί η ύπαρξη απλών μόνο ενδείξεων, ωστόσο εγγύτερη παρατήρηση οδηγεί στο ορθότερο συμπέρασμα ότι χρειάζονται «σοβαρές» ενδείξεις ενοχής για κακούργημα και η σύλληψη να κρίνεται απολύτως αναγκαία για την πρόληψη τέλεσης άλλων εγκλημάτων ή την παρεμπόδιση της φυγής του κατηγορουμένου (δεν έχει γνωστή διαμονή ή έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής), όπως ακριβώς συνάγεται από την ευθεία παραπομπή που γίνεται στο άρθρο 276 και την περαιτέρω παραπομπή στο άρθρο 282. Αν, επομένως, δεν συντρέχουν οι εκτεθείσες ειδικότερες προϋποθέσεις για την έκδοση εντάλματος σύλληψης, θα πρέπει να εκδίδεται μόνο ένταλμα βίαιης

26. Βλ. π.χ. Α.Π. 1569/1983, ΠΧρ ΛΔ'/519 επ. με αντίθετες παρατηρήσεις μου, 1235/1987, ΠΧρ ΛΗ'/51 επ., 1112/1988, Ελλ.Δικ. 1989/434 επ.

27. Που και αυτή οφείλει να γίνεται με πολλή περίσκεψη και τήρηση ορισμένων εγγυήσεων, όπως ανωτέρω στην οικεία θέση (αρ. περ. 536) έχει εκτεθεί.

28. Βλ. έτσι 442/1985 ΠΧρ ΛΕ'/793 και υπ' αυτή πρόταση Δ. *Ευθυμιάδη*· πρβλ. και 949/1982, ΠΧρ ΛΓ'/275, 583/1982, ΠΧρ ΛΓ'/30.

29. Βλ. και Γ. Καλφέλη, ό.α., σ. 248 επ.

30. Βλ. Ν. Ανδρουλάκη, σ. 322, αρ. περ. 552.

31. Βλ. και την ανωτέρω Α.Π. 442/1985, καθώς και Γ. Καλφέλη, ό.α., σ. 252 επ.· πρβλ. και Διάταξη Ανακριτή Πειραιά, 181/1984, ΠΧρ ΛΔ'/550 επ.

προσαγωγής. Τόσο με το ένταλμα σύλληψης όσο και με το ένταλμα βίαιης προσαγωγής επιδιώκεται να ρυθμισθεί η τυπική περάτωση της κύριας ανάκρισης, όταν ο κατηγορούμενος δεν εμφανίζεται για να απολογηθεί.

Ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι η λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου εξακολουθεί να αποτελεί βασικό στόχο της έκδοσης εντάλματος σύλληψης ή βίαιης προσαγωγής. Από αυτόν λοιπόν τον στόχο συνάγεται και η περαιτέρω ρύθμιση της ισχύος του, η οποία εκτείνεται έως την έκδοση βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών (ή ενδεχομένως του συμβουλίου εφετών), που κηρύσσει -σύμφωνα με το άρθρο 308, παρ. 1- το τέλος της κύριας ανάκρισης ή -σε περίπτωση απευθείας κλήσης- έως την επίδοση του κλητήριου θεσπίσματος³². Αν βέβαια ο κατηγορούμενος έως το ανωτέρω στάδιο εντοπισθεί, τότε συλλαμβάνεται ή προσάγεται βιαίως³³ στον ανακριτή, που είχε εκδώσει το σχετικό ένταλμα, ώστε να του παρασχεθεί η δυνατότητα να απολογηθεί³⁴.

Από την ανωτέρω ανάπτυξη γίνεται φανερό ότι μπορεί να ανακύπτει και μια ακόμα περίπτωση, η οποία όμως δεν αντιμετωπίζεται -ευθέως τουλάχιστον- στις οικείες διατάξεις. Έτσι είναι δυνατόν ο κατηγορούμενος, που κλήθηκε σε απολογία, να μην εμφανίζεται στον ανακριτή όχι από απείθεια, αλλά - όπως ήδη σημειώθηκε- εξαιτίας κάποιου ανυπέβλητου κωλύματος (π.χ. ασθένεια) ή άλλης εύλογης αιτίας (π.χ. απουσία στο εξωτερικό), παράλληλα όμως υπάρχουν ενδείξεις ενοχής του. Σε μια τέτοια περίπτωση -όπως είναι εύλογο- δεν μπορούν να εφαρμοσθούν αμέσως οι διατάξεις του άρθρου 270, οι οποίες ρυθμίζουν την τυπική περάτωση της κύριας ανάκρισης. Εδώ, λοιπόν, η μοναδική -κατά την άποψη μου- λύση έγκειται στην περάτωση της κύριας ανάκρισης με την κλήση του κατηγορουμένου και την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας για την εμφάνιση του³⁵.

Η ορθή αυτή λύση φαίνεται να γίνεται δεκτή και από την Α.Π. 1307/1998³⁶ που δέχθηκε ότι η μη εμφάνιση του κατηγορουμένου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οφείλεται σε απείθειά του, δικαιολογούσα την έκδοση εντάλματος σύλληψης και την περάτωση της κύριας ανάκρισης με τον τρόπο αυτόν ενόψει του ότι η κλήτευ-

32. Βλ. Α. Μπουρόπουλο, τ. Α', σ. 356· αντίθετος, αλλά χωρίς ιδιαίτερη επιχειρηματολογία ο Γ. Καλφάλης, ό.α., α. 261, σημ. 188.

33. Ωστόσο ο Ν. Ανδρουλάκης (βλ. σ. 323) υποστηρίζει ότι είναι ακατανόητη η περάτωση της ανάκρισης χωρίς την εκτέλεση του εντάλματος βίαιης προσαγωγής και τη λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου, άποψη όμως που καθιστά δυσχερή -αν όχι αδύνατη- την τυπική περάτωση της κυρίας ανάκρισης.

34. Σωστά καταρχήν υποστηρίζεται ότι η διάταξη του άρθρου 270, παρ. 2 δεν αντίκειται στο άρθρο 20 Σ. (βλ. έτσι Θ. Δαλακούρα, σ. 328, Γ. Καλφάλη, σ. 263 επ.), με την απαραίτητη όμως προϋπόθεση πως έχουν τηρηθεί με επιμέλεια όλες οι διατυπώσεις, που ορίζονται τόσο στην ανωτέρω διάταξη του άρθρου 270, παρ. 2 όσο και στις διατάξεις των άρθρων 276 και 282.

35. Βλ. και την αναφερθείσα ιδιαίτερα θετική Διάταξη Ανακριτή Πειραιά 181/1984· επίσης Γ. Καλφάλη, ό.α., σ. 253 επ.

36. ΠΧρ ΜΘ' /719 επ.

σή του προς απολογία στη διεύθυνση που είχε ο ίδιος δηλώσει κατά την εξέτασή του ως μάρτυρα σε διενεργηθείσα αρχικά προκαταρκτική εξέταση, ενώ κατά τον κρίσιμο χρόνο της επίδοσης ήταν κρατούμενος στη φυλακή, είναι άκυρη.

Μόλις ασφαλώς χρειάζεται να λεχθεί ότι είναι εσφαλμένη η άποψη ότι η μη τήρηση της παρ. 2 του άρθρου 270, δηλαδή η μη έκδοση εντάλματος σύλληψης ή έστω βίαιης προσαγωγής του κατηγορουμένου, προκαλεί απόλυτη ακυρότητα, επειδή δήθεν παραβιάζεται δικαίωμα του κατηγορουμένου³⁷ ενόψει του ότι η άσκηση του δικαιώματος απολογίας- ακρόασης αποτελεί -όπως άλλωστε και η άσκηση οποιουδήποτε άλλου ατομικού δικαιώματος- δυνατότητα και όχι υποχρέωση του κατηγορουμένου³⁸.

2. Ουσιαστική περάτωση

Σύμφωνα με το άρθρο 308, παρ. 1, εδ. α' «**το τέλος της κύριας ανάκρισης το κηρύσσει το συμβούλιο πλημμελειοδικών**». Εδώ συντρέχει η ονομαζόμενη «ουσιαστική περάτωση» της κύριας ανάκρισης³⁹. Δηλαδή με την ανωτέρω διάταξη τίθεται ο βασικός κανόνας που ορίζει ότι η κύρια ανάκριση περατώνεται ουσιαστικά με την έκδοση βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών. Για τον σκοπό αυτόν, τα έγγραφα διαβιβάζονται αμέσως μετά την τελευταία ανακριτική πράξη στον εισαγγελέα, ο οποίος, αν κρίνει ότι δεν χρειάζεται να τα επιστρέψει στον ανακριτή για να συμπληρωθεί η ανάκριση, μέσα σε δύο μήνες ή, εάν η φύση της υπόθεσης το επιβάλλει, μέσα σε τρεις μήνες, υποβάλλει πρόταση στο συμβούλιο για να παύσει η οριστικά ή προσωρινά η δίωξη ή για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του (άρθρο 308 παρ. 1 εδ. β').

Οι διάδικοι δικαιούνται να γνωστοποιήσουν -και προφορικώς στον εισαγγελέα και πριν από την κατάρτιση της πρότασής του- ότι επιθυμούν να γνωρίσουν το περιεχόμενο της. Σε αυτή την περίπτωση ο εισαγγελέας οφείλει να ειδοποιήσει τον γνωστοποιήσαντα, αν κατοικεί στην έδρα του δικαστηρίου, διαφορετικά τον τυχόν διορισμένο σε αυτήν αντίκλιτο για να προσέλθει και να λάβει γνώση της πρότασης εντός 24 ωρών· με τη ρύθμιση αυτή επιδιώκεται να παρέχεται η δυνατότητα τους διαδίκους να αποκρούουν τα τυχόν εσφαλμένα συμπεράσματα, στα οποία κατέληξε η «κατηγορούσα αρχή»⁴⁰.

37. Βλ. *Ι. Ζησιάδη*, τ. Α/321, Συμβεφθεσ/κns 20/1955, ΠΧρ Ε'/190 επ.

38. Πρβλ. *Α. Μπουρόπουλο*, ΠΧρ Ε'/191, *Γ. Καφέλη*, ό.α. σελ. 259 επ.

39. Βλ. *Ι. Ζησιάδη*, ό.α., σ. 319.

40. Βλ. Απτιολογική Έκθεση Σ.Κ.Π.Δ., σελ. 520. Σωστά, λοιπόν, η ΕφΑθ 1543/1985 (ΠΧρ ΛΣΤ'/97 επ.) ανέβαλε την έκδοση απόφασης επί της ουσίας κρινόμενης έφεσης μέχρι να κληθεί ο κατηγορούμενος ή ο αντίκλιτος του και λάβουν γνώση της αντίστοιχης εισαγγελικής πρότασης, σύμφωνα με το εγκαίρως υποβληθέν αίτημα του κατηγορουμένου. Επίσης, ορθώς η Α.Π. 194/2002 (ΠΛογ Β'/166) δέχθηκε ότι το Συμβούλιο του Α.Π. πρέπει να απόσχει ν' αποφανθεί μέχρις ότου οι πολιτικώς ενάγοντες, που είχαν ζητήσει να λάβουν γνώση της εισαγγελικής πρότασης, ειδοποιηθούν να λάβουν γνώση.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί η παράδοση δικογνωμία, που έχει ανακύψει στη νομολογία του Α.Π σχετικά με το ζήτημα, αν η υποχρέωση του εισαγγελέα να ειδοποιήσει τον διάδικο για να προσέλθει και να λάβει γνώση της πρότασης ισχύει όχι μόνο όταν ο διάδικος υπέβαλε το σχετικό αίτημα στον εισαγγελέα ή και με την έκθεση άσκησης του ένδικου μέσου της έφεσης.

Ωστόσο ορθή άποψη είναι αυτή που δέχεται ότι το αίτημα μπορεί να υποβληθεί και με την έφεση, επειδή όμως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην Α.Π. 640/2003⁴¹ «δεν πρέπει να τηρηθεί κάποιος τύπος και με τον τρόπο αυτό περιέρχεται άμεσα σε γνώση του Εισαγγελέα ο οποίος προς της καταρτίσεως της πρότασής του λαμβάνει γνώση της εφέσεως». Η αντίθετη άποψη επικαλείται⁴² ότι η υποχρέωση αυτή «προϋποθέτει ότι το τοιοούτο αίτημα πρέπει να υποβληθεί αποκλειστικώς στον αρμόδιο εισαγγελέα, που είναι ανεξάρτητη δικαστική αρχή κατ' άρθρο 24 του Ν. 1756/1988 και δεν αρκεί να διατυπωθεί απλώς, σε άλλο έγγραφο της ποινικής προδικασίας, ως το απολογητικό υπόμνημα ή το κείμενο της συντασσόμενης ενώπιον του αρμοδίου γραμματέα περί δηλουμένης ασκήσεως ενδίκου μέσου εφέσεως». Η εντελώς όμως τυπολατρική αυτή άποψη παραβλέπει την ουσία της ποινικής δίκης, η οποία αποβλέπει στην ανακάλυψη της ουσιαστικής αλήθειας, χωρίς δεσμεύσεις από τυπικότητες και πολύ περισσότερο όταν η άκρατη τυπολατρία οδηγεί στην αποστέρηση δικαιωμάτων υπεράσπισης των διαδίκων. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι σχετικές τυπικές διατάξεις δεν πρέπει να εφαρμόζονται από τα δικαστήρια σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος, αφού το περιεχόμενο τους αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος.

Επίσης, ορθώς γίνεται δεκτό ότι η παραβίαση της διάταξης αυτής -όσον αφορά στον κατηγορούμενο- προκαλεί απόλυτη ακυρότητα -σύμφωνα με το άρθρο 171, αρ. 16⁴³. Αν ο διάδικος δεν κατοικεί στην έδρα του δικαστηρίου και δεν διόρισε αντίκλητο, δεν γίνεται αντίστοιχη ειδοποίηση. Δεν κωλύεται, όμως, απ' αυτό ο διάδικος να λάβει γνώση της πρότασης του εισαγγελέα και μετά την υποβολή της στο συμβούλιο. Γί' αυτόν τον λόγο κατατίθεται στον γραμματέα της εισαγγελίας αντίγραφο της πρότασης (άρθρο 308, παρ. 2).

Μολονότι δεν αναγράφεται ρητά πως οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να λάβουν -με αίτηση και δαπάνη τους- και αντίγραφο της εισαγγελικής πρότασης, ωστόσο αυτό συνάγεται από την ανάγκη πιο αποτελεσματικής δυνατότητας αντίκρουσης εκ μέρους των διαδίκων των συμπερασμάτων της κατηγορούσας αρχής, που αποτελεί -όπως αμέσως ανωτέρω εκτέθηκε- τον σκοπό της αναφερθείσας ρύθμισης⁴⁴.

41. ΠΛογ Γ'/660.

42. Βλ. π.χ. 1533/2003, ΠΛογ Γ'/1663 επ.

43. Βλ. π.χ. Α.Π. 177, 864 και 1634/1988, ΠΧρ ΛΗ'/487 επ. και 903 και ΛΘ'/498.

44. Βλ. αντιθέτως Α.Π. 1650/1982, ΠΧρ ΛΓ'/600 επ. με το εντελώς τυπικό επιχείρημα πως δεν προβλέπεται τέτοια ρύθμιση με ρητή διάταξη.

Επίσης παρέχεται συγχρόνως στους διαδίκους ένας απολύτως αναγκαίος χρόνος για την αντίκρουση εκ μέρους τους των συμπερασμάτων της κατηγορούσας αρχής, αφού ακριβώς αυτός είναι ο σκοπός τη ανωτέρω ρύθμισης, με την ενδεχόμενη υποβολή σχετικού υπομνήματος στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο· άλλωστε η υποχρέωση αυτή απορρέει και από την αρχή της δικαστικής ακρόασης, που επιβάλλει σε όλα τα δικαστικά όργανα την υποχρέωση παροχής επαρκούς προθεσμίας προετοιμασίας προς άσκηση του δικαιώματος ακρόασης.

Ορθώς λοιπόν ορίζεται ότι κατά τον χρόνο αυτό -που δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερος των δέκα ημερών από την ειδοποίηση (άρθρο 308 παρ. 2 εδ. τελευταίο, που προστέθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 3 Ν. 2145/1993)- η δικογραφία παραμένει στην οικεία εισαγγελία και δεν εισάγεται στο δικαστικό συμβούλιο, ώστε να μπορούν οι διάδικοι, αν το επιθυμούν, να υποβάλλουν υπόμνημα με τις απόψεις τους στο οικείο δικαστικό συμβούλιο⁴⁵.

Με βάση την τελολογική διασταλτική ερμηνεία συνάγεται αβιάτως ότι η ανωτέρω διάταξη ισχύει και στην περίπτωση που η υπόθεση εισάγεται στο δικαστικό συμβούλιο με πρόταση του εισαγγελέα ύστερα από την ενέργεια προανάκρισης για την ταυτότητα του νομικού λόγου⁴⁶. Η αντίθετη άποψη που στηρίζεται στο εντελώς τυπολογικό επιχείρημα πως η διάταξη αυτή ισχύει μόνο για την κύρια ανάκριση και όχι στην περάτωση της προανάκρισης με εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστικό συμβούλιο με εισαγγελική πρόταση, επειδή δεν προβλέπει ειδικά ο νόμος αντίστοιχη ρύθμιση⁴⁷ παραβλέπει προφανώς τον σκοπό της διάταξης και την πάντοτε επίκαιρη επισήμανση του *Κ. Τσάτσου*⁴⁸, σύμφωνα με την οποία «όταν γίνεται λόγος περί ερμηνείας του δικαίου, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η ερμηνεία ουδέποτε λαμβάνει χώραν ως απλή μηχανική πράξις, αλλ' ενέχει πάντοτε στοιχείον δημιουργικόν». Άλλωστε η περάτωση της προανάκρισης σύμφωνα με το άρθρο 245 παρ. 1 με πρόταση του εισαγγελέα στο «δικαστικό συμβούλιο» επιβάλλει την εφαρμογή -κατά κανόνα- των διατάξεων, που περιλαμβάνονται στο τρίτο τμήμα του τρίτου βιβλίου του Κ.Π.Δ. υπό τον τίτλο «Διαδικασία στα δικαστικά συμβούλια», αφού αυτή η διαδικασία θα τηρηθεί πλέον και για την περάτωση της προανάκρισης σε μια τέτοια περίπτωση.

45. Βλ. Εισηγητική Έκθεση της παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 2145/1993. Επομένως προς την ορθή κατεύθυνση κινείται η Α.Π. 287/2001, ΠΛογ Α'/202 επ., ενώ εντελώς εσφαλμένως έκριναν αντιθέτως οι Α.Π. 162/1999 και 1666/1998, ΠΧρ ΜΘ'/992 και 354, αφού προδήλως δεν έλαβαν υπόψη τους την αντίστοιχη περικοπή της οικείας Εισηγητικής Έκθεσης, που αναλύει με σαφήνεια τον σκοπό της ρύθμισης.

46. Βλ. ορθή εφαρμογή στην Α.Π. 294/2001, ΠΛογ Α'/207.

47. Βλ. έτσι 2122/1997 βούλευμα Συμβουλίου Εφετών Αθηνών.

48. Βλ. Το πρόβλημα της ερμηνείας του δικαίου, β' έκδοσις επηυξημένη, 1978, σ. 139.

ISBN: 978-960-622-285-6

16184